

Ölkədə
yol qırğını:
bir gündə
6 ölü,
16 yaralı

yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 8 sentyabr 2017-ci il Cümə № 185 (6799) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Dini liderlər bu gün Moskvada görüşür

İşğalçı Qarabağla bağlı növbəti görüş ərəfəsində də təxribatlara el atdı; **ekspert:** "Şeyx Dilqəm və Şahbazın azad olunmasına çalışmalıdır"

yazısı səh.11-də

Ombudsmanın nümayəndələri Mehman Əliyevlə görüşdü

yazısı səh.2-də

Putin dünyanın ağası rolunda

yazısı səh.8-də

"Exchange"lərin "bəxti" nə vaxt açılacaq...

yazısı səh.12-də

Ayaz Mütəllibovun baş nazirlik xəbərinə reaksiyalar

yazısı səh.6-də

Tahir Süleyman "Kürdistan referendumu"nu izləmək üçün Ərbilə gedir

yazısı səh.5-də

AŞ PA məruzəçiləri gəlir- hüquq müdafiəçiləri pessimistdir

yazısı səh.3-də

İzzət Bağirovun iştirak etdiyi "beşbarmaq" davasının yeni təfərrüatı

yazısı səh.4-də

Diplomu tanınmayanlar yenidən imtahan ediləcək

yazısı səh.13-də

Sabiq polis rəisi işsizlərin cinayətkara çevrilməsinin səbəbini açıqladı

yazısı səh.4-də

Bakıdakı müdhiş sovet izləri...

yazısı səh.14-də

Azərbaycan yenidən böyük güclərin episentridə

GENERALLARIN GÖRÜŞÜ - DÜNYANIN TALEYİ BAKIDA HƏLL OLUNUR

Azərbaycan daha bir mühüm beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi etdi; prezident İlham Əliyev generallarla görüşdü; ölkəmizin getdikcə artan strateji önəmi həm də Qarabağ məsələsində psixoloji üstünlüyümüz deməkdir

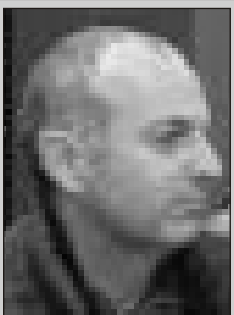
musavat.com
Toğrul İsmayıl

yazısı səh.9-də

Azərbaycanlı "qanuni oğru"ların savaşı başladı

Abxaziyada "Rəşad Gəncinski"nin güllələnməsi kriminal aləmdə yeni qarşıdurma yaradıb; "Lotu Quli" və digərləri tərəfini seçdi

yazısı səh.10-də

Lapşini
İsraildə azad
edə bilərlər

yazısı səh.3-də

Lütfi Zadənin
Bakıda dəfn
hazırlığı-cənazə
10 gündən sonra
gələcək

yazısı səh.7-də

Əli Həsənov

"Qaçqınkom"
sədrinin həbsdəki
nəvəsinin adı
ətrafında
müəmmalı piar

yazısı səh.12-də

Ombudsmanın nümayəndələri Mehman Əliyevlə görüşüblər

Ombudsmanın Milli Preventiv Qrupunun (MPQ) üzvləri Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətinin Bakı İstintaq Təcridxanasına (BIT) əvvəlcədən xəbərdarlıq etmədən başçəkmə həyata keçiriblər.

Ombudsman Aparatından verilən məlumata görə, başçəkmədə məqsəd müəssisədə rəftar məsələlərinin, habelə daxil olmuş müraciətlərin araşdırılması, həbs olunan şəxslərin hüquqlarının təmin olunması, müvafiq şəkildə sənədləşmənin aparılması vəziyyətinin öyrənilməsi olub.

Müraciətlərin, saxlanılma şəraitinin və rəftar məsələlərinin araşdırılması ilə bağlı MPQ üzvləri tərəfindən həmin müəssisədə bir çox şəxslər fərdi qəbul edilib, o cümlədən Mehman Əliyev, Gözəl Bayramlı, Əfqan Muxtarlı, Əziz Orucov da konfidensial qayda da dinlənilib, hüquqlarının təmin olunması vəziyyəti, müraciətləri və qaldırdıqları məsələlər yerində araşdırılıb.

Onlar müəssisə əməkdaşlarının onlarla rəftarından şikayət etməyiblər, bəziləri barələrində aparılan istintaqdan narazılıqlarını bildiriblər. Hər bir şəxsə qaldırdıqları məsələlər üzrə hüquqi məsləhətlər verilib, sənədləri araşdırılıb, hüquqları və müvafiq qanunvericiliyin tələbləri izah edilib, ombudsmana ünvanlanan ərizələr qəbul olunub, bir sıra müraciətlər yerində təmin edilib.

Yekunda müəssisə rəhbərliyi və məsul əməkdaşlarla həyata keçirilən işlər çərçivəsində saxlanma şəraitinin daha da təkmilləşdirilməsi və hüquqlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı müzakirələr aparılıb, milli və beynəlxalq qanunvericiliyə əsaslanan müvafiq tövsiyələr verilib.

Başçəkmənin nəticəsi ilə əlaqədar aidiyyəti qurumlara müraciət olunacaq.

Qeyd edək ki, Mehman Əliyevin barəsində olan həbsin girovla əvəz edilməməsi ilə bağlı məhkəmə qərarından apelyasiya şikayəti verilib.

Bu barədə virtualaz.org-a vəkil Fuad Ağayev məlumat verib.

İddiaya yaxın günlərdə Bakı Apelyasiya Məhkəməsində baxılacaq.

Elmar Məmmədov diplomatla vidalaşdı

Azərbaycanın xarici işlər naziri Elmar Məmmədov Avropa Şurasının Bakı ofisinin rəhbəri xanım Dragana Filipoviç diplomatik fəaliyyətinin başa çatması münasibətilə qəbul edib.

Görüşdə xanım Dragana Filipoviç diplomatik fəaliyyəti müddətində ona göstərilən dəstəyə görə təşəkkürünü bildirib. Görüşdə Azərbaycanla Avropa Şurası arasında əməkdaşlığın hazırkı vəziyyətinə və perspektivlərinə dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Nazir Elmar Məmmədov xanım Dragana Filipoviçə gələcək fəaliyyətində uğurlar arzu edib.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

Siyasi məhbuslardan son xəbərlər

Gələn həftə "Kanal 13" rəhbərinin məhkəməsi başlaya bilər

"Kanal 13" internet televiziya-sının həbsdə olan icraçı direktoru Əziz Orucovun ibtidai istintaqı başa çatıb. Yaxın günlərdə kanal rəhbəri məhkəmə önünə çıxarılacaq. Bu barədə "Yeni Müsavat"a Ə.Orucovun həyat yoldaşı Lamiyə Orucova məlumat verib.

Lamiyə xanım gələn həftə məhkəmənin başlaya biləcəyi ehtimallarından danışdı: "Həftənin ikinci günü yanına getmişdim. Ümumi durumu, səhhəti qaydasındadır. Yaxınlarda Qızıl Xaç Komitəsindən onun yanına gəlmişdilər. Kiçik problemləri var idi. Ötən həftə ümumi yoxlanışdan keçdi. Ağrıları olduğundan həkim tələb etmişdi, analizlər vermişdi. Vəziyyəti qənaət bəxşdir. Baxmayaraq ki, müstəntiq 3 ay əlavə istintaq müddəti tələb etmişdi. Amma istintaq işini artıq yekunlaşdırıblar. Vəkilləri sentyabrın 7-də Əziz bəyin yanında olublar. İstintaq işini ona oxuyublar. Vəkillərinin dediyinə görə, ya gələn həftə, ya da ondan sonrakı həftə Əziz bəyin məhkəməsi başlayacaq. Ümid edirəm ki, məhkəmənin nəticəsi yaxşı olar. Ağır hökmün olmayaacağına ümidliyəm. Müstəntiq mümkün qədər məhkəmənin tez olmasına çalışır. Buna görə gələn həftə məhkəmənin başlama ehtimalları yüksəkdir. Məhkəmə ilə bağlı məsələni onunla müzakirə etməmişəm. Sonuncu görüşümdə, ümumiyyətlə, məhkəmə söhbəti yox idi. Belə tezlikdə ibtidai istintaqın bitəcəyini gözləmərdik. Sentyabrın sonlarını, oktyabrın əvvəllərini gözləyirdik.

Bugünlərdə telefon danışığımız olacaq. O zaman məhkəməni müzakirə edəcəyik. Özünün ələ bir sözü yoxdur. Dostlarına, yaxınlarına qucaq dolusu salam göndərir, dəstəyə görə hər kəsə təşəkkür edir".

Ə.Orucov bu il mayın 2-də polisə müqavimət ittihamı ilə saxlanılıb və məhkəmə ona qarşı 30 sutka inzibati həbs cəzası barədə qərar çıxarıb.

İyunun 1-də isə Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsində haqqında cinayət işi başlanıb, ona Cinayət Məcəlləsinin 192-ci (qanunsuz sahibkarlıq) və 308-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə ittiham verilib.

Daha sonra Nəsimi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə Ə.Orucovun barəsində 4 aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçilmişdi. Avqustun 29-da "Kanal 13"

rəhbərinin həbs müddəti 3 ay da artırılıb.

REAL Hərəkatının sədri İlqar Məmmədovun həyat yoldaşı Vəfa Məmmədova ötən həftənin şənbə günü onunla görüşdüyünü bildirdi: "Hər şey öz qaydasındadır. Elə bir problemi yoxdur. Bir az texniki problemlər var. Qaz verilmir. Söz verilib ki, yaxın müddətdə qaz verəcək. Başqa da hər şey əvvəlki kimidir. Yeniliklərin olacağını gözləyirik. Mehman Əliyevin həbsi barədə fikirləri oldu. Qətiyyətlə bu həbsi pislədi. Qeyd etmişdi ki, nə siyasətçilər həbsdə olanda jurnalistlər azad ola bilər, nə də jurnalistlər həbsdə olanda siyasətçilər azad ola bilər. Belə bir kiçik rəy bildirmişdi".

Jurnalist Seymur Həzinin qardaşı Teymur Həzi bunları dedi: "Atam ötən həftə Seymurla görüşüb. Hər şey normaldır. Elə bir sözü-filan olmayıb".

MTN generallarının məhkəməsində əlavə şahidlər dindiriləcək

Ləğv edilmiş MTN-in sabiq baş idarə və idarə rəisləri Sübahir Qurbanov, Teymur Quliyev, Natəvan Mirvətova, həmin qurumun vəzifəli şəxsləri Fizuli Əliyev, Zaur Məmmədov, Natiq Əliyev, Fərhad Atayev, Anar Şirəliyev, Eşqin Əliyev, Elşad Əzizovun barəsində olan cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib.

S. Qurbanovun vəkili İlkin Mustafanın APA-yə verdiyi xəbərə görə, hakim Həbib Həsənovun sədrliyi ilə keçirilən qapalı prosesdə bir neçə vəsatət qaldırılıb. Vəkilin sözlərinə görə, prosesdə əlavə şahidlərin dindirilməsi ilə bağlı qaldırıldığı vəsatət təmin edilib: "Elə şahidlər var ki, onlar ibtidai istintaqda dindirilib, amma adları şahid siyahısına salınmayıb. Mən də buna görə orda dindirilən şahidlərin bəzilərinin məhkəmədə dindirilməsi ilə bağlı vəsatət verdim".

Proses qapalı keçirildiyinə görə vəkil digər vəsatətlərin məzmunu barədə açıqlama verməyib. Ancaq bildirib ki, verilən vəsatətlərin böyük əksəriyyəti təmin edilib.

Proses sentyabrın 12-də davam etdiriləcək. İttihama əsasən, təqsirləndirilən şəxslər 2004-2015-ci illərdə mütəşəkkil dəstə tərkibində xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar hakimiyyətdən və öz qulluq mövqelərindən sui-istifadə ediblər.

Dəstə üzvlərinin sahibkarların psixi və fiziki zorakılıqlara məruz qalması xəsəmətlər almaları, sərbəst buraxılmaları müqabilində tələb olunan vəsaitin əldə olunması üçün ayrı-ayrı şəxslərə və kommersiya banklarına qarşı külli miqdarda borc və kredit öhdəliklərinin yaranması kimi ağır nəticələrə səbəb olan, özlərinin və yaxın qohumlarının şəxsiyyəti üzərində zor göstərmə, tutma, həbsə alma və barələrində rüsvayedicə məlumatlar yayma hədəsi ilə fiziki və psixi təsirlər göstərilməklə 162 zərər çəkmiş şəxsin ümumilikdə 18 milyon 437 min manat, o cümlədən 6 milyon 449 min manat məbləğində külli miqdarda pul vəsaitlərini, 5 milyon 693 min manat dəyərində zərərlik məmulatları və daşınmaz əmlaklarını quldurluq və hədə-qorxu ilə tələb etməklə ələ keçirmələrinə, 5 milyon 295 min manat məbləğində nağd pul vəsaitlərini rüşvət kimi almalarına, həmçinin dövlət büdcəsindən xidməti vəzifələrinin icrası üçün ayrılmış 1 milyon manat məbləğində pul vəsaitlərini vəzifə saxtakarlığı ilə mənimsəmələrinə dair şübhələr müəyyən olunub.

Zərərçəkmiş şəxslərə vurulmuş ziyanın ödənilməsinin təmin olunması üçün məhkəmə qərarları əsasında təqsirləndirilən şəxslər Sübahir Qurbanov, Füzuli Əliyev, Zaur Məmmədov, Natiq Əliyev, Teymur Quliyev, Natəvan Mirvətova və qeyrilərinə məxsus ümumilikdə 21 milyon 528 min manat dəyərində əmlak və pul vəsaitlərinin, o cümlədən 20 milyon 971 min manat dəyərində daşınmaz əmlak, 272 min manat dəyərində nəqliyyat vasitələri, 42 min manat dəyərində zərərlik və digər qiymətli məmulatlar, 88 min manat, 88 min ABŞ dolları və 5 min Avro nağd pul vəsaitləri üzərinə həbslər qoyulub.

"Qarabağ-"Roma" matcının biletləri satışa çıxarılır

Futbol üzrə UEFA Çempionlar Liqasının qrup mərhələsinin ikinci turu çərçivəsində keçiriləcək "Qarabağ"- "Roma" (İtaliya) oyununun biletləri sentyabrın 8-dən satışa çıxarılacaq.

Bu barədə virtualaz.org-a "Qarabağ" klubundan məlumat verilib. Bildirilib ki, biletlərin qiyməti 2-50 manat arasında dəyişir.

Azarkeşlər biletləri "ASAN xidmət mərkəzləri, Heydər Əliyev Sarayının kassası, "28 Mall", "Gənclik" Mall, "Park Bulvar" alış-veriş mərkəzləri, 69x və iTicket köşklərindən əldə edə bilərlər.

Bakıda 3 məhbus ölüb

Bakıda daha bir neçə məhbus ölüb. APA-nın məlumatına görə, Penitensiar Xidmətin Müalicə Müəssisəsində müalicə alan məhbuslar, 1975-ci il təvəllüdü Vüqar Füzuli oğlu Həsənov, 1955-ci il təvəllüdü Divangir Camal oğlu Əliyev və 1966-cı il təvəllüdü İlqar Nəsir oğlu Məmmədov vəfat ediblər.

Hər üç faktla bağlı araşdırma aparılır.

ABŞ-da Türkiyənin sabiq nazirinə qarşı cinayət işi açıldı

Nyu York Baş Prokurorluğu Türkiyənin sabiq iqtisadiyyat naziri Zəfər Çağlayana qarşı cinayət işi açdı.

Virtualaz.org bildirir ki, bu barədə RIA Novosti ABŞ-ın Ədliyyə Nazirliyinin saytına istinadən məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, Z.Çağlayan və daha bir neçə nəfər ABŞ-ın İrana qarşı tətbiq etdiyi məhdudiyətlərdən yayınmaq üçün hərtərəfli sxem hazırlamaqda ittiham olunurlar.

Qeyd olunur ki, bu sxem Süleyman Aslanın baş direktor, Mehmet Hakan Atılının baş direktorun beynəlxalq bankçılıq üzrə müavini olduğu Türkiyə Dövlət Bankının sayəsində geniş şəkildə fəaliyyət göstərilib. Şübhəli İranlı iş adamı Rza Zarrabın fəaliyyətinə dəstək veriblər və bu işdə bankın rolunu gizlədiblər.

Amerika prokurorları bildirirlər ki, Türkiyənin sabiq naziri İran hökumətinə xidmət göstərilməsi üzrə sxemin gətirdiyi gəlirlərdən on milyonlarla dollar alıb.

Rayonlarda yağış yağacaq

Sentyabrın 8-də Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin buludlu olacağı, ararib yağış yağacağı, səhər tədricən kəsiləcəyi, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyindən APA-ya bildirilib ki, güclü şimal-qərb küləyi gündüz mülayimləşəcək. Havanın temperaturunun gecə 20-24°, gündüz 25-28° isti.

Bakıda gecə 21-23°, gündüz 25-27° isti olacağı gözlənilir.

Atmosfer təzyiqi 761 mm civə sütunundan 765 mm civə sütununa yüksələcək.

Nisbi rütubət gecə 80-90%, gündüz 50-55% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə şimşək çaxacağı, ararib yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı şimal və şərq rayonlarında intensiv olacağı ehtimalı var. Gündüz əsasən yağmursuz olacaq. Qərb küləyi ayrı-ayrı yerlərdə ararib güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 19-24°, gündüz 28-33°, dağlarda gecə 10-15°, gündüz 20-25° isti olacaq.

Azərbaycanda həbsdə olan blogger Aleksandr Lapşinin İsrailə təhvil verilməsi istiqamətində işlər davam etdirilir. Bu barədə APA-ya A. Lapşinin vəkili Eduard Çernin məlumat verib.

Vəkil bildirib ki, A. Lapşinin təhvil verilməsi ilə bağlı İsrail hökumətindən Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə sorğu göndərilməlidir: "Sorğu təxminən 5-6 gün ərzində gəlməlidir. Ondan sonra məhkəməyə müraciət edəcəyik".

Qeyd edək ki, A. Lapşin özü İsrailin Azərbaycandakı səfirliyinin nümayəndələri ilə görüşərək İsrailə verilməsini istəyib.

Ayrı-ayrı dövlətlərin vətəndaşlığını daşıyan A. Lapşin Azərbaycanın dövlət sərhədini qanunsuz olaraq keçmə, ərazi bütövlüyünü parçalamğa yönələn açıq çağırışlar etmə eməllərinə görə məhkum edilib. O, Azərbaycan Baş Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsində istintaq aparılan cinayət işi əsasında təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək beynəlxalq və dövlətlərarası axtarışa verilməsi ilə əlaqədar 2016-cı il dekabrın 15-də Belarus Respublikasının hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən Minskə saxlanılıb. 2017-ci il fevralın 7-də Azərbaycan Respublikasına ekstradisiya edilib və burada Cinayət Məcəlləsinin 281.2-ci (dövlətə qarşı açıq çağırışlar) və 318.2-ci (sərhədi qanunsuz keçmək) maddələri üzrə məhkum olunub.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin 20 iyul tarixli hökümü ilə cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə, 3 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Əgər Lapşin İsrailə təhvil verilsə, orada azad edilə bilərmi?

Deputat Zahid Oruc "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Lapşinin Azərbaycana verilməsi ilk növbədə Belarus hökuməti tərəfindən beynəlxalq hüquqa hörmət idi:

"Buna görə də məsələ ətrafında siyasi kampaniya aparılan, xüsusilə də əslində heç bir aidiyyəti olmayan tərəf kimi Ermənistan dövləti nəyəsə nail ola bilmədi. Məsələnin ikinci bir önəmli tərəfi o idi ki, nə qədər hüquq çərçivəsində olsa da istər-istəməz bunun siyasi çalarları da mövcud idi. Bu isə Ermənistanın nəzərində Qarabağın Azərbaycan torpaqları kimi tanınması istiqamətində bir addım olaraq qəbul edildi. Ona görə də belə ağırlı gündəm hələ də onların media məkanında qalmalıdır. Önəmli bir məqam ondan ibarətdir ki, prosesi Rusiya və Azərbaycan konfliktinə çevirmək cəhdləri baş tutmadı. O cümlədən də bir şəxsin üzərindən İsrailə də münasibətlərdə pisləşməni müşahidə etmədik. Reallıq ondan ibarətdir ki, Azərbaycan bu məsələnin siyasi çalarlarına baxmayaraq, məsələyə daha artıq dərəcədə hüquqi formada qiymət verməyə çalışır. Ekstradisiya məsələsinə gəlincə isə bu o zaman baş verir ki, ilk növbədə həmin qanuni müddəalar qarşı tərəf ölkədə də mövcud olsun. Yeni cina-

Lapşini İsraildə azad edə bilərlər

Deputat: "Sorğu edən ölkənin hüquq-mühafizə orqanları zəmanət verir ki, şəxsi aldıqdan sonra azadlığa buraxmayacağıq və cəzasını çəkəcək"
Hüquqşünas: "Əfv halı istisna olmaqla, cəzaçəkmə yerində olan və ya mübadilə edilən şəxs öz ölkəsində də azad edilə bilməz"

yet qanunvericiliyinin həmin şəxsə yönəlmiş müddəaları bu ölkədə də mövcud olsun. Əgər cinayətə müvafiq olan cəza birində 3 il, digərində 7-8 ildirsə, bu halda ekstradisiya baş tutmaya bilər. Eyni zamanda sorğu edən ölkənin hüquq-mühafizə orqanları zəmanət verir ki, şəxsi aldıq-

dan sonra azadlığa buraxmayacağıq və ümumi cəzasını çəkəcək".

Deputat bildirib ki, məsələ ətrafında Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları da müəyyən rəyə malikdir: "Hər bir halda önəmli olan budur ki, Qarabağ ayrı-ayrı ecnəbilərin qanunsuz şəkildə gedib-gəldikləri, hətta işlə bağlı səfərlərin olunduğu subyektə çevrilməsin. Elə hesab edirəm ki, "Lapşin işi" yaxşı bir nümunəyə çevrildi və biz müəyyən bir sindrom yaratdıq. Əminəm ki, Lapşin nümunəsi digər bu kimi qərarlarda olanlara da təsir edəcək. Reallıq bundan ibarətdir ki, Ermənistan tərəfi Qarabağ beynəlxalq hüquq subyektini kimi təqdim etmək üçün ən müxtəlif şəxsləri satın alır. Onları Qarabağa gətirir, guya

mövcud olan dövlətin dostları klubuna daxil edir və daim xidmətlərində durur. Lakin hazırda çox az adam Qarabağla siyasi təmaslarını saxlayır. Böyük bir hissə əməkdaşlıqdan imtina edib. Lapşinlə bağlı hadisə bu prosesə bir qədər də təsir göstərəcək".

Hüquqşünas Ələsgər Məmmədli isə bildirib ki, hüquqi baxımdan Lapşinin birbaşa azad olunması mümkün deyil:

"Ancaq istisna hal kimi əfv etmə halı mümkündür. Hüquqda nəzərdə tutulsa da konkret olaraq dövlət başçısının səlahiyyətinə aiddir. Bu hal istisna olmaqla, cəzaçəkmə yerində olan və ya mübadilə edilən şəxs öz ölkəsində də azad edilə bilməz".

□ ƏLİ RAİS

AŞ PA məruzəçiləri gəlir - hüquq müdafiəçiləri pessimistdir

Novella Cəfəroğlu: "Səfərin müsbət təsiri olacaqsansa..."

Mirvari Qəhrəmanlı: "Məruzəçilərdən heç nə gözləmirəm"

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Azərbaycan üzrə Monitoring Komitəsinin məruzəçiləri Ştefan Şennak və Sezar Florin Preda gələn həftə Bakıya səfər edəcək. Bu barədə Ştefan Şennak twitter səhifəsində yazıb.

Həmməruzəçilər səfərdən öncə sentyabrın 7-də Parisdə AŞ PA Monitoring Komitəsinin iclasında Azərbaycanda demokratik təsisatların fəaliyyətinə dair hesabatlarını təqdim edəcəklər. Şennak bildirir ki, Bakıya səfər çərçivəsində rəsmi şəxslər, vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və məhbuslarla görüşəcək.

Azərbaycanla bağlı həmməruzəçilərin hazırladığı hesabat oktyabrın 9-13-də AŞ PA-nın payız sessiyasında müzakirə olunacaq.

Səfərin indiyə təsadüf etməsinin siyasi məhbusların, xüsusilə "Turan" informasiya agentliyinin rəhbəri Mehman Əliyevin işində mühüm rol oy-

nayacağı deyilir. Həmməruzəçilərin keçirəcəkləri görüş zamanı müzakirələrin əsasını M.Əliyevin həbsi təşkil edəcək. Hüquq müdafiəçiləri bu səfərdən sonra hazırlanacaq hesabatın gələn ay AŞ PA-nın payız sessiyasına çıxacağını bildirərək, ölkə iqtidarını Mehman Əliyev başda olmaqla, siyasi məhbusları azad etməyə, demokratiya istiqamətindəki bəzi problemləri qısa müddətdə aradan qaldırmağa çağırırlar. Əks təqdirdə, gələn aykı hesabatda Azərbaycan əleyhinə növbəti sərt qərarın qəbul edilə biləcəyi vurğulanır.

İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupunun üzvü Novella

Cəfəroğlu həmməruzəçilərlə görüş planlaşdırdıqlarını qeyd etdi: "Onların ölkəmizə gəlmələrini, gələn ay AŞ PA-da Azərbaycanla bağlı iki məsələnin müzakirə ediləcəyini hökumət indidən nəzərə almalıdır. Mehman Əliyevin həbsi ölkəmiz adına mənfi imic gətirdi. Ölkəmizin nüfuzuna ləkə gəlməməsi üçün

onun azad olunması olduqca vacibdir. Həmməruzəçilərin gəlişlərinin ölkəmizə nələr verə biləcəyini hökumət indidən götür-qoy etməlidir. Beynəlxalq qurumların bizə olan münasibətləri, bu cür hallardan necə istifadə edəcəkləri analiz olunmalıdır. Oktyabra qədər bu məsələlərin hamısı öz həllini tapmalıdır. Biz hüquq

müdafiəçiləri olaraq hamımızın fikirləri birmənalıdır. Tək Mehman bəy deyil, bütün siyasi məhbuslar azad olunmalıdır. Həmməruzəçilərin səfərinin müsbət təsiri olacaqsansa, bu, təkcə Mehman bəyə olmayacaq, bütün siyasi məhbusların işinə təsir edəcək. Əgər siyasilərin hamısı azad olursa, bu fikir formalaşacaq ki, Azərbaycan demokratiyaya hazırlaşır. Sübut olunacaq ki, Azərbaycan demokratik dövlət olmağa qadirdir. Çalışıb dövlət rəsmiləri, normal düşünən deputatlarla görüşmək lazımdır. Onlara çatdırmaq lazımdır ki, bizləri nə gözləyir. Çoxsaylı görüşlər ancaq müsbət nəticələr verə bilər".

Hüquq müdafiəçisi Mirvari Qəhrəmanlı beynəlxalq qurumlarda Azərbaycanla bağlı müzakirələrin aparılmasının özünün belə təəssüf doğurduğunu bildirdi: "Həmməruzəçilər adətən konkret mövzu üzrə hüquq müdafiəçilərini görüşməyə dəvət edirlər. Bir də görürsən ki, elə bir şəxsi dəvət edirlər ki, ümumiyyətlə, aktiv şəxs olmur. Hələ ki görüş üçün dəvət almamışıq. Onların əsas vəzifələri odur ki, ölkələrə getsinlər, gördüklərini qeyd etsinlər. Açıq, düşünürəm ki, onların Azərbaycana gəlişlərinin nəsə bir müsbət təsiri olsun. 2014-cü ildə vətəndaş cəmiyyətini məhv edən bir qanun qəbul olundu, çoxsaylı həbslər hə-

yata keçirildi. O hadisələrdən bu günə qədər həmməruzəçilərin ölkəmizə etdikləri hansı səfərin təsiri olub ki, bu səfərin də təsiri olsun. Gələn il prezident seçkiləridir. Azərbaycan tərəfin də sözsüz ki, beynəlxalq qurumların hesabatlarında adı hallansın. Hər yerindən duran ölkəmiz əleyhinə fikirlər səsləndirir, yazılar dərc edir. Ölkəmizə qarşı ikili standart var ki, hökumət bunu tapıb hədəf olaraq vura bilmir. Siyasi məhbuslar, demokratiyaya və bu kimi məsələlərdən istifadə edirlər. Niyə bunlara şərait yaratmalıyıq? Özümüzdə günahlar çoxdur. Əgər vətəndaş cəmiyyəti bu günə salınmasaydı, siyasi məhbuslar olmasaydı, bu gün vəziyyət fərqli ola bilərdi. Təsəvvür edin ki, ortada 3-4 nəfər hüquq müdafiəçisi qalıb ki, bunlar Mehman bəyin işi ilə məşğul olurlar. Bu arada deyim ki, həmin hüquq müdafiəçiləri Mehman Əliyevlə bağlı sentyabrın 8-də Fransa səfiri ilə görüş planlaşdırır, ardınca da Böyük Britaniya səfiri ilə görüşəcəyik. Həmməruzəçilər gələcəklər də, gedəcəklər də. Həmişə olduğu kimi. Amma nəticəsi olmayacaq. Ola bilər ki, Mehman Əliyev məsələsini qaldırınsınlar, lakin heç bir təsiri olmayacaq. İndiyə qədər İlqar Məmmədovla bağlı çoxsaylı məsələlər qaldırılıb. Hansının təsiri olub?"

□ Cavansir ABBASLI

Azərbaycanda cinayət törədənlər daha çox əmək qabiliyyətli yaşda olub, lakin təhsili və işi olmayan şəxslərdir. "Trend"-in məlumatına görə, ötən il Azərbaycanda belə kateqoriyaya aid 12 min 751 şəxs cinayət törədib.

Keçmiş polis rəisi, Elmi-Praktik Hüquq Mərkəzinin rəhbəri Mahmud Hacıyev məsələyə münasibət bildirərkən "Yeni Müsavat"a deyib ki, işsizlik böyük bələdir: "Vətəndaş niyə işsiz, təhsilsizdir? Bax bu suala cavab vermək, işsizlik, təhsilsizlik problemini aradan qaldırmaq üçün əməli tədbirlər görülməlidir ki, cinayətlərin sayı da azalsın. Cinayətlərin artımına səbəb olan amillər toplumu var. Əsas cinayətin motivinə diqqət etmək lazımdır. Cinayətin qisasçılıq, tamah, ailə motivi, xuliqanlıq niyyəti ilə baş verməsi süzgecdən keçirilir. Oğurluq, soyğunçuluq, quldurluq halları tamah məqsədilə törədilən cinayətlərdir. Xuliqanlıq, qəsdən adam öldürmə, ictimai qayda-qanunun pozulması aşkar şəraitdə törədilən cinayətlərdir və sərxoşluq, narkomaniyadan da ola bilər. Çox təəssüf ki, statistik məlumatlar açıqlanarkən motivi göstərmirlər".

M.Hacıyev deyir ki, tamah motivi ilə baş verən cinayətlərin artması sosial-iqtisadi problemlərlə, iqtisadi vəziyyətlə əlaqəlidir: "İşsiz tamah motivi ilə cinayət törədibse, burada əsas amil sosial-iqtisadi problemdir. Heç bir əqli cəhətdən sağlam, anlaşıqlı şəxs tamah motivi ilə oğurluq, quldurluq, soyğunçuluq etməz. Bu məsələdə əsas aparıcı məqam sosial-iqtisadi problemlərdir. Tam olmasa da, belə cinayətlərin törədilməsində əsas rol oynayan sosial-iqtisadi durumdur".

Ekspert deyir ki, işsiz vətəndaşların sosial müavinətlərə çatımlılığının problemi

çevrilməsi, bürokratik əngəllərlə əhatələnməsi də belə cinayətlərin törədilməsində mühüm rol oynayır: "Ailə başçısıdır, işdən çıxarılıb. Və ya devalvasiya ilə əlaqəli iş yeri bağlanıb və işsiz qalıb. Vətəndaş üz tutur Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə. O qədər sənəd, get-gəl yaranır ki, vətəndaş, sadəcə, həmin pulu alacağına inanmır. Bürokratik əngəllərin olması işsiz, ümitsiz insanları daha da inamsızlaşdırır. Vətəndaşların böyük hissəsi kredit borclarını ödəyə bilmir. Banklar da işsiz olan vətəndaşa güzəştə getməyə həvəsli olmur. İndiki bazar iqtisadiyyatı şəraitində ailə başçısının bazar zənbilini doldurması müşkülə çevrilib. Kommunal xərclər də vətəndaşın maddi vəziyyətinə son dərəcə böyük yüküdür. Əyin-başsız birtəhər dolanmaq olur, amma işiq, qaz, su olmadan müasir dövrdə dolanmaq mümkün deyil. Hansı ölkə olmasından asılı olmayaraq vətəndaşın işsizlik, sosial-iqtisadi problemləri həll edilirsə, vətəndaşın dolanışı üçün minimal şərtlər təmin olunursa, cinayətləri sayı azalır. Əqli cəhətdən sağlam şəxs cinayətə getməz. Kim istəyər ki, özü azadlıqdan məhrum edilsin, türmədə otursun, ailəsi isə başsız qalsın?"

M.Hacıyev deyir ki, vətəndaşın sosial təminatı normal şəkildə olursa, cinayətə meyillik də azalır, aradan qalxır: "Bir xəbər yayıldı ki, cənub rayonlarından birində ailə başçısı olan vətəndaş işdən gəlib və görüb ki, borca görə işiğini kəsiblər.

Səbiq polis rəisi işsizlərin cinayətkara çevrilməsinin səbəbini açıqladı

Mahmud Hacıyev: "Bu məsələdə əsas aparıcı məqam sosial-iqtisadi problemlərdir"

Mahmud Hacıyev

İşiq dirəyinə qalxıb və onu cərəyan vuraraq öldürüb. Ailə başçısı işiq borcunu niyə ödəməyib? Deməli, imkanı olmayıb. Hələ bu, işi olan, az gəliri olan şəxsdir. İşsiz, ümidi hər yerdən üzülmüş vətəndaşlar bu gün çoxluq təşkil edir. İşsizlərin kommunal xərclərinin dövlət tərəfindən qarşılınması, hansısa bir limitlə qaz, işiq, su verilməsi təmin olunmalıdır. İş yeri yoxdursa, kommunal xidmətlərə görə haqlarla vətəndaş üz-üzə qalmamalıdır. Dövlət işsiz vətəndaşa sahib çıxmalıdır.

Öz yaxınlarının evindən oğurluq edənler artıb. Xəbər-

lərdə tez-tez eşidirik ki, filankəs əmisinin, dayısının, hətta bacısının evindən oğurluq edib. Bu niyə belədir? Sosial iqtisadi problemlər vətəndaşları cinayətə sürükləyir. Kim istəyər gedib öz bacısının, qardaşının, əmisinin evindən oğurluq etsin? Deməli, vətəndaşı buna vadar edən səbəb var. Hazırda bu səbəb sosial-iqtisadi vəziyyətdir. İnsan robot deyil ki, proqramlaşdırılan ki, ac da, işsiz, susuz, istiksiz də qalsa otursun, tərənəmsin. İnsan çox mürəkkəb xarakterli məxluqdur. Nəzərə almaq lazımdır ki, bütün

insanların iradəsi, tərbiyəsi, intellekti, dünyagörüşü yüksək səviyyədə olmaya bilər. İnsan var səbrlidir. Aclığa da, susuzluğa da, soyuğa da döyə bilər. Amma hamı belə deyil axı. Digər tərəfdən də, 21-ci əsrdə Azərbaycan insanı niyə işsizlik, aclıq, soyuq, işsizlik və digər sosial-iqtisadi problemlərlə üz-üzə qalmalıdır? Və bu problemlərdən doğan cinayətə getməlidir?"

M.Hacıyev deyir ki, son dövrlər tamah məqsədilə törədilən cinayətlərin əksəriyyəti gənc yaşlarında olan vətəndaşlar tərəfindən törədilir: "Oğurluq, quldurluq cinayətləri törədən qruplar həbs olunur və fikir verirsinizsə, tutulanların əksəriyyəti cavan uşaqlardır. Həmin cavanlar işsiz-gücsüzdürlər. 20 yaşında türməyə gedən gəncin oradan islah olunub qayıdacağı mümkün deyil. Həmin gənc oradan çıxıb yeni bir cinayət törədəcək və yenidən türməyə qayıdacaq. Beləcə, Azərbaycan cəmiyyətində kriminalın sayı artır. Gənc yaşında türməyə düşən şəxslərin əksəriyyəti oradan kriminal aləmin üzvü ki-

mi çıxırlar. Hər ay dustaq yoldaşlarına baş çəkməyi, onlara pul-para daşımağı özlərinə borc bilir. Beləcə, cinayətlərin sayı da artır. İşsiz-gücsüz adam türmə yoldaşına sovqatı hansı hesabdan alıb aparacaq? Postsovet məkanındakı azadlıqdan məhrum etmə yerləri tərbiyə vermir, əksinə, ora düşənlərə cinayət aşılayır. Azərbaycan türmələri Hollandiya, Belçika, Skandinaviya ölkələri deyil ki, tərbiyə aşılasın. Azərbaycan Malayziya, Avstriya, Belçika deyil. Azərbaycan türməsinə düşən gəncin həyata baxışı tamam dəyişir. Həyata nifrət yaranır, təkrar cinayətə sürüklənir. 2-3 məhkumluq həyatı bəs edir ki, gənc bir oğlan kriminal kastaların üzvünə çevrilib rəhbərliyinə qədər gedib çıxa bilsin".

M.Hacıyev deyir ki, cinayətlərin qarşısını almaq təkca hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının sayını artırmaqdan keçmir. İşsizlik problemi aradan qaldırılmalıdır ki, cinayətlərin də sayı ilbəil artmaq əvəzinə azalsın.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

İzzət Bağirovun iştirak etdiyi "beşbarmaq" davasının yeni təfərrüatı

Əməkdar artistlər müğənni üçün üzrxahlığa getmədiklərini deyirlər

Müğənni İzzət Bağirovun iştirak etdiyi bir məclisdə baş verən davanın yeni təfərrüatları məlum olub. Belə ki, avqustun 31-də paytaxtın Nizami rayonunda yerləşən "Neolit" şadlıq evində müğənninin Elçin adlı prodüseri məclis iştirakçılarında olan Aslanov Novruza "beşbarmaq"la zərbələr endirib. Ağır zərbələr alan N.Aslanın hazırda 3 saylı şəhər xəstəxanasında, reanimasiya şöbəsində müalicə aldığı bildirilir.

Onun ailəsinin femida.az-a verdiyi məlumata görə, hadisə baş verən günü Novruz Aslanın yaxın qohumlarının ali məktəbə daxil olması münasibətilə məclis təşkil edilib. Həmin məclisdə operator müğənnini yox, qonaqları çəkdiyi üçün gərginlik yaşanıb. Bu zaman İzzət Bağirov "Tərbiyəsizlik niyə edirsiniz? Sənətkarı çəkmirsiniz" deyib. Bu isə məclis təşkilatçılarının xoşuna gəlməyib. Elməddin Nəbiyev İzzət Bağirova "Niyə mənə tərbiyəsiz dediniz?" su-

alını verdiyinə görə müğənni ilə aralarında gərginlik yaranıb. Gərginliyin artdığını görənlər ailə üzvləri davaya müdaxilə ediblər. Həmin anda Novruz Aslanov "beşbarmaq"la İ.Bağirovun prodüseri Elçin tərəfindən vurulub. Məclis iştirakçıları ilə İzzət Bağirov arasında yaranan gərginlik daha sonra kütləvi davaya çevrilib. Restoranın mühafizəçiləri də davaya qoşulub.

"Bəs İzzət Bağirov hadisədən sonra sizinlə əlaqə saxlayıb?" sualını cavablandırın

aillə üzvləri bildirib ki, müğənninin xanımı dəfələrlə onlarla telefon əlaqəsi yaradıb.

"Hadisədən sonra İzzət Bağirovun həyat yoldaşı bir dəfə bizimlə telefonda danışdı. Telefonda dedi ki, İzzət hadisə ilə bağlı üzr istəməyə hazırdır. Hətta bir neçə müğənnini Firuz İbadovani, Cavanşir Məmmədovu, Zöhrə Abdullayevanı və başqalarını üzrxahlıq üçün yanımıza göndərdilər. Həmin gün İzzət Bağirovun həyat yoldaşı da gəlmişdi. İzzət Bağirov bu günə kimi xəstəxanaya gəlməkdən qorxurdu. Qohumlarımızın ondan qısa alacağını düşünürdü. Bizsə bunun tam əksini onlara çatdırdıq. Bu gün İzzət özü də xəstəxanaya gəlmişdi. Hadisəyə görə ailəmizdən üzr

istədi. Onlar bizə müəyyən məbləğdə pul təklif etsələr də, qəbul etmədik. Bütün xəstəxanaya xərclərini, vəkil pulunu özü-özü ödəmişik".

Ailə üzvlərinin iddialarına görə, Novruz Aslanın başına

zərbələr endirən Elçin polis tərəfindən sərbəst buraxılıb.

"Novruzun başına küt alətlə zərbələr endirən Elçini xəstəxananın həyətinə gördük. Onun azadlığa necə buraxıldığını başa düşə bilmirik".

Məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"-ın əməkdaşı müğənni İzzət Bağirovun özü ilə əlaqə saxlamağa çalışıb. Lakin müğənni zənglərə cavab verməyib. İzzət Bağirovun özü deyil, əməkdar artistləri üzrxahlığa göndərməsi isə suallar doğurub.

Olayla bağlı "Yeni Müsavat"a danışan əməkdar artist Cavanşir Məmmədov yalnız ağsaqqal kimi xəstəxanaya getdiyini deyib: "Bir ağsaqqal kimi Qurban bayramında gedib xəstəni ziyarət etmişəm. Bəyəm pis etmişəm?! Məni heç kim üzrxahlığa göndərməyib. İzzət Bağirov mənim sənət yoldaşımdır, özü də yaşca kiçikdir. Hadi-

sə baş verib, Qurban bayramında gedib ziyarət etmişəm. Bu üzrxahlıq etmək demək deyil. Kim ki belə yazıb, qələt edib, başından da böyük səhv edib. Gedib kimdənə üzr istəməmişəm ki? Kim səhv edib, gedib o üzr istəsin, vəssalam!".

Əməkdar artist Firuz İbadova isə məsələyə bu cür aydınlıq gətirdi: "Mən heç kimin xəbəri olmadan kimsəsiz uşaqlar, qocalar evlərinə gedirəm. Yeni reklamları sevmirəm. Ora da kiminsə xahişi ilə getməmişəm. Yeri gələndə bütün dostları üçün minnətə də, üzrxahlığa da gedərəm. Onlar da bizim insanlarımızdır. Amma olay sizin bildiyiniz kimi deyil".

Qeyd edək ki, femida.az saytının yaydığı məlumata görə, faktla bağlı Nizami Rayon Polis İdarəsində cinayət işi başlanıb araşdırmalar davam etdirilir.

□ Xəlilə GƏRAY

Ölkə başçısı İlham Əliyev yeni neft müqaviləsinin imzalanacağı ilə bağlı anons verib. Prezident bildirib ki, bir neçə gündən sonra "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağı üzrə yeni kontraktın imzalanması nəzərdə tutulur: "Biz, o yataqdakı fəaliyyətimizi 2050-ci ilə qədər uzadacağıq. Bu da bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanın çox böyük neft ehtiyatları var".

İlham Əliyev bu sözləri Bakı gəmiqayırma zavodunda BP şirkətinin sifarişi ilə "Şahdəniz-2" layihəsi çərçivəsində inşa edilən "Xankəndi" sualtı tikinti gəmisinin istifadəyə verilməsi mərasimində çıxışı zamanı səsləndirib.

Prezident qeyd edib ki, 1994-cü ildə "Əsrin kontraktı" imzalananda Azərbaycanı istəməyən bəzi qüvvələr - həm ölkə daxilində, həm xarici qüvvələr Azərbaycanda kifayət qədər neft olmadığını, "Azəri-Çıraq-Günəşli"də neftin az olduğunu bildirdi: "Onlar deyirdilər ki, heç bir neft kəmərinin tikintisinə ehtiyac yoxdur, çünki bu kəmərin boş qalacağı. İndi 20 ildir ki, biz "Azəri-Çıraq-Günəşli"dən neft və qaz hasil edirik. Burada hasilat 1997-ci ildən başlayıb. İyirmi ildən sonra yeni kontrakt imzalanır ki, 2050-ci ilə qədər "Azəri-Çıraq-Günəşli"dən lazımı səviyyədə neft hasil ediləcək. Bu, həm o bədbin və qərəzli fikirlərə bir cavabdır, eyni zamanda, onu göstərir ki, ölkəmizin çox böyük enerji potensialı var".

"Şahdəniz"ə gəldikdə isə dövlət başçısı vurğulayıb ki, bu yatağın minimum qaz ehtiyatı 1,2 trilyon kubmetrdir: "Bu, dünyanın ən böyük qaz yataqlarından biridir. Ümumilikdə isə qaz ehtiyatlarımız 2,6 trilyon kubmetrdir. Yeni Azərbaycan bundan sonra ən azı 100 ildə özünü və bir çox ölkələri təbii qazla təmin edəcək".

Təbii ki, "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağı ilə bağlı yeni kontraktın imzalanacağı göz-

lənildən idi. Çünki 1994-cü ildə imzalanmış müqavilə artıq bugünkü Azərbaycanın tələblərinə cavab vermir. O dövrdə ölkədəki iqtisadi-siyasi vəziyyət, o cümlədən beynəlxalq münasibətlər tamamilə fərqli idi. Çox güman ki, yeni imzalanmış müqavilənin şərtləri də fərqli olacaq. Bəs görəsən, bu şərtlər daha çox kimin xeyrinə olacaq? Azərbaycan bütün şərtlərini xarici neft şirkətlərinə diqtə edə biləcəkmi? Yeni müqavilə tərəflərin münasibətlərini necə tənzimləyəcək?

Bu suallara Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şabanla aydınlıq gətirdik. O, "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, müqavilə müddətinin başa çatmasına hələ 7 il qalıb, lakin yeni müqavilənin imzalanması da məqsəduşundur: "Azərbaycan "Azəri-Çıraq-Günəşli" ilə bağlı 1994-cü ildə neft müqaviləsi imzalayarkən 30 il müddətində qüvvədə olduğunu göstərmişdi. O zaman ölkənin neft ehtiyatları 511 milyon ton qiymətləndirilmişdi. Ancaq sonrakı qazma işləri nəticəsində kəşfiyyat-qiymətləndirmə qurğuları neft ehtiyatlarının daha çox olduğunu ortaya çıxartdı. Sonrakı araşdırmalar da göstərdi ki, Azərbaycanın neft ehtiyatları 950 milyon tondan çoxdur, yəni təxminən 1 milyard ton civarındadır.

2017-ci il iyun ayının 1-nə olan məlumata görə, 1997-ci ilin noyabrından bu günədək Azərbaycan bu ehtiyatların 430 milyon tonunu hasil edib. Qısa bir müddətdən sonra ar-

Yeni neft müqaviləsi: şərtlər Azərbaycanın maraqlarına cavab verəcəkmi?

İlham Şaban: "Yeni neft müqaviləsi daha çox Azərbaycanın maraqlarına xidmət edir"

tıq bu blokun işlənməsinin 20 ildən çoxu keçib. İndiyədək oradan Neft Fonduna 125 milyard dollar mənfəət daxil olub. Bu, ancaq Neft Fonduna toplanan vəsaitdir. Oraya ARDNŞ-in qazancı, dövlət büdcəsinin qazancı, sosial müdafiə fonduna ödənişlər, vergi və sair daxil deyil. Əgər bunları da nəzərə alsaq, 150 milyard dollar civarında ümumi gəlir deməkdir. Bu pis qazanc deyil. Ümumi yataqdan əldə edilən qazanc təxminən 230 milyard dollar civarındadır. Mən bu barədə hər zaman solçularla mübahisə etmişəm. Onlar deyirlər ki, biz nefti özümüzü hasil etsəydik, daha çox gəlir əldə edə bilərdik. Mən isə bildirirəm ki, Azərbaycan nefti özü istehsal etsəydi, bu daha baha başa g-

lərdi. Həmçinin dünya bazarında onu rəqabətə davamlı şəkildə sata bilməzdik. İndiyədək Azərbaycan heç bir məhsulu kommersiya baxımından reallaşdırma bilməyib, nəinki nefti. Bizdə dənizdə hasil edilən neft başqa ölkələrin quruda hasil etdiyi neftə bəzi hallarda ucuz olur. Bu da BP və tərəfdaşlarının tətbiq etdiyi texnologiyalar və səmərəli kommersiya fəaliyyəti nəticəsindədir. İndi "Əsrin müqaviləsi"nin başa çatmasına 7 il qalmış Azərbaycan yeni müqaviləyə gedir".

Bəs, biz niyə vaxtından əvvəl buna gedirik?

Bu sualı cavablandıran İlham Şaban vurğuladı ki, bu yataq artıq ən məhsuldar dövrünü geridə qoyub və investori ondan imtina et-

məməsi üçün müqavilənin vaxtından əvvəl imzalanması Azərbaycan üçün çox önəmlidir: "Bu yatağın pik dövrü 2010-cu ildə keçib. 7 il ərzində artıq hasilat 42 milyondan 31 milyona düşüb. O yataq üçün investisiya lazımdır. Bu yataq cavanlıq dövrünü keçib, qoçaqlı dövrünə doğru gedir. Bu yatağa daha çox xərc qoymaq lazımdır. Bu baxımdan, müqavilə başa çatdıqdan sonra investorlar vaxtı keçmiş yatağa vəsait qoymurlar. Deməli, onlara elə bir mühit yaratmaq lazımdır ki, "Azəri-Çıraq-Günəşli"yə investisiya yatırmaqda maraqlı olsunlar. Bu baxımdan, müqavilə vaxtından əvvəl imzalanır. Azərbaycanın da marağındadır ki, yatağı BP və tərəfdaşları işlətsin. Yerdə qalan yarıdan çox neft də hasil edilsin, kommersiya baxımından qara qızıl sarı qızıl çevrilsin, həmin vəsaitlərdən bundan sonrakı dövrdə daha səmərəli istifadə edilsin. Yataqdan bundan sonra hasil edilən neftin nə qədər gəlir gətirəcəyini indidən demək çətindir. Çünki bu dünya bazarında neftin qiymətinin necə olacağından asılıdır. Biz bilmirik ki, növbəti onillikdə neftin qiyməti ne-

cə olacaq. Əgər bu yataqdan növbəti mərhələdə 550 milyon ton neft hasil ediləcəksə, deməli, istənilən halda kifayət qədər gəlir olacaq. Azərbaycan bu gəliri qazanmağın marağındadır, şirkətlər də növbəti dövrdə Azərbaycanda hasilatla məşğul olmaqda maraqlıdır. Çünki buranı tanıyırlar, buranın geologiyasına bələddirlər, infrastruktur normal qurulub".

Ekspertin sözlərinə görə, yeni müqavilənin imzalanması daha çox Azərbaycanın maraqlarına xidmət edir, çünki şirkətlər daha çox köhnə müqaviləni uzatmaqda maraqlı idilər: "Xarici şirkətlər əvvəlki müqavilənin bundan sonra 10-15 il də uzadılmasını istəyirdilər. Ancaq bu, Azərbaycan üçün sərfəli deyildi. Çünki indi 23 il əvvəlki Azərbaycan deyil. Artıq investisiyanın risk dərəcələri həm iqtisadi, həm siyasi, həm də digər sahələrdə kifayət qədər azalıb. Birinci müqavilədə risk dərəcəsi daha çox idi və buna uyğun olaraq şirkətlərin qoyduğu şərtlər də ağır idi. Bu baxımdan, Azərbaycan yeni bir müqavilənin imzalanmasına marağını ortaya qoydu. Bu müqavilənin nəticəsində öz maraqlarının orada əks olunmasını şirkətlərlə razılaşdırdı. Görünür ki, uzun danışıqlardan sonra hər iki tərəf onları qane edəcək razılığa, ortaqlıq məxrecə gəlib. Bu müqavilənin şərtləri daha çox Azərbaycanın xeyrinə olacaq. Çünki bu artıq 1994-cü ilin müqaviləsi deyil".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA**

Tahir Süleyman "Kürdüstan referendumu"nu izləmək üçün Ərbilə gedir

Azərbaycan Kürdləri Birliyinin sədri: "Bir var ağanın nökrünün nökrü olasan, bir də var birbaşa ağanın nökrü olasan"

Simali İraq Kürd Muxtariyyəti 25 sentyabrda müstəqillik referendumu keçirməkdə qərarlı görünür. Muxtariyyətin rəhbəri Məsud Bərzani bəyan edib ki, referendum keçiriləcək.

Dünyanın diqqət mərkəzində olacaq, bölgədəki Türkiyə, İran kimi böyük dövlətlərin etirazı ilə qarşılaşan hadisəni müxtəlif ölkələrdən jurnalistlərin müşahidə edəcəyi ehtimalı isə yüksəkdir. Azərbaycan rəsmi şəkildə hansısa şəxsin və ya qurumun sözügedən referendumu müşahidə etmək üçün Şimali İraqa gedəcəyi gözlənilir.

Bu barədə heç bir rəsmi açıqlama verilməyib.

Azərbaycan Kürdləri İctimai Birliyinin sədri, "Diplomat" qəzetinin baş redaktoru Tahir Süleyman "Yeni Müsavat"a bildirib ki, bir neçə müstəqil jurnalistlə birlikdə sentyabrın 25-i öncəsi Ərbilə getmək niyyətindədir. Əgər Məsud Bərzani hökuməti tərəfindən dəvət olarsa, re-

ferendumu müşahidə edəceklər: "Bir neçə jurnalist həmkarlarımızla birlikdə planımız var ki, Ərbilə gedək. Əgər müşahidə aparmaq üçün rəsmi dəvət olunsaq, getmək istəyirik".

Bu arada Rusiya prezidentinin Yaxın Şərq və Afrika ölkələri üzrə xüsusi nümayəndəsi, Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Boqdanov Moskvada İraq Antiterror Xidmətinin nazir rütbəli rəhbəri Talib əl-Kəfani ilə görüşüb. Rusiya XİN-in məlumatına

əsasən, Rusiya tərəfi İraqın birliyinə, suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə dəstəklədiyini və onun daxili işlərinə xarici müdaxilənin yolverilməzliyini, İraq hökumətinin antiterror potensialının artırılmasına dəstəyin zəruriliyini qeyd edib.

ABŞ-dan isə ötən həftə referendumun təxirə salınması çağırışı olub.

Dünyanın iki böyük dövlətinin mövqeyinin bu cür olmasının referendumun təxirə salınmasına gətirib çıxarıb-çıxarmayacağı sualı aktual olaraq qalır. Bu barədə danışıq Tahir Süleyman bildirdi ki, Səddam Hüseynin devrilməsindən sonra 2003-cü ildən İraq Kürdüstanı kimi də adlandırılan Şimali İraq Kürd muxtariyyəti istər iqtisadi cəhətdən, istərsə də siyasi baxımdan faktiki olaraq İraqın idarə edilməsində ciddi söz sahibidir, eyni zamanda de-facto müstəqildir. Bu çağırışları edən ölkələrin özləri

də reallığı qəbul edirlər. Hətta qardaş Türkiyə iqtidarı son bir-iki ildə Məsud Bərzani ilə görüşlər keçirib, əməkdaşlıq edib: "Bölgədə kürdlərin dövlətinin qurulması məsələsi deyərdim ki, Bərzanidən yuxarı səviyyələrdə uzun müddətdir həll edilməkdə olan prosesdir. Bu yerə gəlmək üçün onlara ABŞ-ın və Avropa İttifaqının dəstəyi həmişə olub. Müstəqillik referendumunun keçirilməsi də əslində onlarla razılaşdırılıb. Yeni referendum qərarı qəfil, heç kimlə razılaşdırılmadan ortaya çıxan məsələ deyil. Referendum təbliğatı bütün gücü ilə başlayıb.

Təxirə salınması ehtimalı sıfırdır. Dünyanın bir çox nüfuzlu dövlətləri Kürdüstan dövlətinin yaranmasında maraqlıdır. ABŞ bölgədə İsrailə bənzər, onların maraqlarını qoruyacaq yeni bir dövlətin yaranmasında maraqlıdır. Bu isə oradakı kürdlərə də sərf edir. Biri var ağanın nökrünün nökrü olasan, bir də var birbaşa ağanın nökrü olasan. Həmin bölgədə yeni dövlətin yaranması Yaxın Şərq dövlətlərinə nümunə olacaq. Yeni yaradılacaq dövlətdə yaşayan bütün azsaylı xalqların haqları tanınacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Həssas mövzularda dezinformasiya silsiləsi

Samir SARI

Üç-dörd gün əvvəl əməkdaşlarımızın daxil olduğu "Vot-sap" qrupunda bizimkilerdən biri telefonuna gələn mesajı paylaşaraq yazdı ki, bundan xəbər düzəltmək olar.

Söhbət kosmik şüalanma olacağı barədə Putinə verilən və qırğız televiziyasında çıxan xəbərdən gedir, o mesajda həyəcanla bildirilirdi ki, telefonu, vay-fayı söndürün, özünüzdən aralı tutun, ciddi təhlükə var.

Adi gözlə də görünürdü ki, bu dezinformasiyadır, kimlə ya məzə üçün, ya da başqa məqsədlə ölkədə yeni söhbət (gənclər demişkən, tema) yaratmaq istəyir.

Biz o "dezo"dan xəbər düzəltmədik. Başqa vaxt edərdik, bu dəfə etmədik. Fikirləşdik ki, bu "dezo"dan gələcək İP-i Allah kəssin, ara yerdə adımız "dezinformator" kimi çıxır.

Adətən, belə olur, bir sensasion xəbəri 50 sayt yayır, sırasında biz də olur. Xəbər rəsmən təsdiqlənirsə, efrədə, şəbəkədə "birinci biz vermişdik" haray-həşəri qopur, yox, xəbər təsdiqlənmiş, doğru çıxmırsa, hamı sakitcə çəkilir bir qırağa, facebook-da bizim saytda gedən analoji xəbərin skrin-şotunu yayıb ironiya edirlər, özləri demişkən, mirt tuturlar.

Son bir ildə 4-5 bu cür hadisə olub. Məsələn, Lütfi Zadənin rəhmətə getməsi ilə bağlı ilk hadisədə elə oldu (yeri gəlmişkən, görkəmli alimimiz bu dəfə gerçəkdən rəhmətə gedib, Allah rəhmət eləsin). Sonra "Faytonçu Nazim"ın rəhmətə getməsi barədə "dezo" yayıldı, hamı yazdı, axırda isə xəbər təsdiqlənəndi.

Ona görə də məcbur olub ki, bu cür, açıq-aşkar dezinformasiya olduğu bilinən xəbərlərə dəyməyək.

Ancaq budur, həmin söhbət sosial şəbəkəni başına götürüb, hamı bu haqq-hesabdan yazır.

Bu, onu göstərir ki, bizim camaat təkə informasiya acı deyil, eyni zamanda dezinformasiya acıdır. Hətta fəallar kəsini dezinformasiya yaymağa, yayılmış dezinformasiyanı gerçəklik kimi qəbul etməyə daha həvəslidir.

Görünür, bəzi sensasiya yaratmaq həvəskarları olan lotular da camaatımızın bu xasiyyətini bilirlər, ona görə də vaxtaşırı nəbəkədə sunami yaratmaq həvəsinə düşürlər və qismən bacarırlar.

Məsələn, bu axırını "kosmos-şüa-Putin-qırğız" haqq-hesabı bir xeyli populyarlaşdı, minlərlə insan o cəfəng mətni mobil telefon vasitəsilə bir-birinə göndərdi, nəticədə artıq saytlar da bu mövzuda yazmağa məcbur oldu.

Amma biz bu filmi, gerek ki, 2012-ci ildə görmüşdük axı. O vaxt dekabrın 22-də qiyamət qopacağı barədə xəbər yayılmışdı, milyonlarla insan həyəcanlanmışdı. Hər bir şey yazırdı, qorxu və endişə, lağlağı və ironiya erşə dirənmişdi. Çox adam özünü sakit aparırdı, amma daxilində qorxa-qorxa ayın 22-sini gözləyirdi. Görəsən, nə olacaq? Birdən deyilənlər doğru olar? Yeni belə şey ola bilermi və s. və i.a.

Ayın 22-də və ondan sonra heç nə olmadı. Yeni dünya part eləyib dağılmadı. Ayrı-ayrı ölkələrdə isə onsuz da partapartlı qiyamət qopmuşdu və eləcə də davam edir.

Hələ bir istiqamət də var. Elə həftə olmaz ki, Yerə doğru nəhəng bir asteroidin gəldiyi barədə xəbərlər yayılmasın. Ay bu asteroidi NASA alimləri kəşf ediblər, ay İsvetç alimləri teleskopla müşahidə ediblər və s.

Xoşbəxtlikdən, son aylarda NASA-ya işə düzənlərimiz çoxdur, ona görə də oradan arxayın, elə bir ciddi xəbər olsa, birinci biz biləcəyik.

Bununla belə, hiss edirsiniz ki, Yerə lap yaxınlığından 10 milyon kilometrliyindən keçən asteroidlərlə bağlı informasiya sifir IP xatirinə tirajlanır. Camaat belə şeylərdən qorxur axı, dərhal saytlara, qəzetlərə dərəcə oxuyur və əmin olur ki, o "qorxulu asteroid" bir də 40 ildən sonra Yerə yaxınlaşacaq, təxminən 9 milyon kilometr o tərəfdə özü üçün fırlanıb, Yerə təhdid edib ("gələm, çırpılam"-zad) uzaqlaşacaq.

Bənzər xroniki xəbərlər silsiləsinə xərçəng xəstəliyinin qarşısını alan meyvə-tərəvəzlərə dair informasiyalar da aiddir. Artıq Yer üzündə elə bir meyvə və ya tərəvəz növü qalmayıb ki, onun xərçəng hüceyrələrinin inkişafına mane olduğu beyan olunmasın. Alimlər eynən araşdırma aparır, yeni meyvələrin adını çəkirlər (axırını nar dənəsinin çərdəyinin içindəki yağdır). Camaat da tökülüşüb oxuyur. Həssas mövzudur, ona görə.

Bu baxımdan həssas mövzularda yeni-yeni xəbərlər, həm də sensasion məlumatlar çıxanda... demirəm, oxumayın, oxuyun, amma çox da ciddiyyə almayın.

Azərbaycanın ilk prezidenti olmuş Ayaz Mütəllibovun tərəfdarlarının 2018-ci il prezident seçkilərindən sonra onun yüksək posta təyin ediləcəyinə dair təbliğat apardığı haqda dünən "Yeni Müsavat"ın yaydığı xəbər geniş əks-sədaya səbəb olub.

Hakimiyyətdə olduğu zamanlarda Ayaz Mütəllibovun qatı müdafiəçilərindən biri kimi tanınan Tövbə Cəmiyyətinin sədri Hacı Əbdül Mahmudov yayılan xəbərlə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlama verib. Hacı Əbdül bildirib ki, insanın sağlamlığı, bacarığı, savadı xalqa, dövlətə xidmət etməyə imkan verirsə, yaşının çox olması ikinci dərəcəli məsələdir: "Ayaz Mütəllibovun da bir Azərbaycan vətəndaşı kimi hüququ var ki, seçkilərdə istədiyi namizədi müdafiə etsin, seçilməsinə çalışsın. Buna heç kim qarışmamalıdır.

Dünya tarixində bütün dövrlərdə Ayaz Mütəllibov yaşda, hələ ondan da yaşlı adamların dövləti, hökuməti idarə etdiyi bəllidir. Əgər bir şəxs xalqa, dövlətə xidmət edə biləcəyi, dəyərli nə işə verəcəyi imkanları varsa, xalq, dövlət ondan niyə də istifadə eləməsin?! Bütün sağlamlıq qüvvələrini bunu arzu eləməlidir. Lazım olarsa xalq özü cənab prezidentə müraciət etməlidir ki, bu sağlam beyindən, ağıllı şəxsədən istifadə edilsin".

Ayaz Mütəllibovun özü də dünən məsələyə münasibət bildirib. Eks-prezident moderator.az-a deyib ki, hansısa yüksək vəzifəyə getmək niyyətində deyil: "Belə informasiyaların

Ayaz Mütəllibovun baş nazirlik xəbərlərinə reaksiyalar

Hacı Əbdüldən eks-prezidentə dəstək: "Lazım olarsa, xalq özü cənab prezidentə müraciət etməlidir ki..."

Hacı Əbdül

heç bir əsası yoxdur. Bunlar hamısı heç bir əsası olmayan söhbətlərdir. İnanmaq lazım deyil. Mən heqiqətən deyirəm, burada başqa söhbət ola bilməz".

"Yeni sizə baş nazir olmaq mövzusunda hansısa konkret heç bir təklif olmayıb ki" sualına cavabında eks-prezident bunları deyib: "Yox, yox... Vaxtaşırı belə söhbətlər yayılır. Amma bunların heç bir əsası yoxdur. İkincisi də artıq mənim o yaş dövrüm deyil ki, gedəm hansısa dövləti vəzifə tutam. Sadəcə, mən Mehriban xanım Əliyeva-

nın namizədliyinin mümkünlüyü barədə öz fikrimi söyləmişəm. Və yadıncadırsız, demişəm ki, eger lazım gələrsə, məsləhət olarsa, mən Mehriban xanımın namizədliyini dəstəkləyəcəm... Vəssalam..."

A.Mütəllibov "Rusiyanın adamı" olması iddialarına da cavab verib: "İllərdir ki, mən "Rusiyanın adamı" kimi qələmə verilir. Axı niyə?! "Rusiyanın adamı" olsaydım, bu gün vəzifədə otu-

rardım. Sığınacağımı Rusiyada tapmağımı da başqa səbəbi yoxdur. Əvvəla, o zamanlar SSRİ-də vəzifədə çalışmışdım. İkincisi, qonşu dövlət olaraq bizə ən yaxın Rusiya olub. Ona görə də canımı götürüb Rusiyaya üz tutmuşdum. Halbuki Rusiyaya üz tutanda heç də məni gül-çüçəklə qarşılamayıblar. O vaxtlar İngiltərəyə, Fransaya üz tutma-yacaqdım ki! Məni "Rusiyanın adamı" adlandıran "siyasi xadimlərin" özləri daha çox "Rusiyanın adamı" olub".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Hökumətdə struktur islahatları davam edəcək

Rəşad Həsənov: "Çevik və optimal dövlət strukturu biznesin inkişafını da şərtləndirəcək"

Məlum olduğu kimi, prezident fərmanına əsasən Nazirlər Kabinetinin aparatında struktur dəyişikliyi davam edir. Artıq aparatdakı bəzi şöbələr ləğv olunub və ya başqa bir ad altında birləşdirilib. Nəticədə 8 şöbə müdiri işdən çıxarılıb. Digər bölmələrdə də ixtisarlardan istifadə ediləcək.

Bu barədə "Yeni Müsavat"ın açıqlama verən **Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Akif Əli** də bildirib ki, dəyişikliklər prezident İlham Əliyevin 23 avqustda verdiyi fərman əsasında aparılır və bu fərmana əsasən 1 ay müddətində yeni ştat cədvəli tərtib olunacaq, ştat sayı isə 200 nəfərə qədər azaldılacaq. Qeyd edək ki, bu struktur islahatları 2014-cü ilin sonlarından bəri vəd ediləndə, gözlənilirdi ki sürətlə aparılırdı. Lakin artıq ölkə başçısının fərmanı ilə islahatlar genişləndirilib. İxtisarlardan digər dövlət qurumlarına keçəcəyi gözlənilir. Bəs görəsən, bu islahatlar ölkəni iqtisadi böhrandan çıxara biləcəkmi? Hökumətin və biznesin işinə nə dərəcədə müsbət təsir edəcək?

"Yeni Müsavat"ın açıqlamasında bu sualları cavablandıraraq **İqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov** bildirdi ki, struktur is-

məsə də bu istiqamətdə müəyyən addımlar atılır. Növbəti illərdə təbii ki, ilkin dövrlərdə nisbətən neqativ impulsların da ortaya çıxmasına səbəb ola bilər. Belə ki, Azərbaycanda müddə çalışanların təxminən 50 faizindən çoxu dövlət sektorunda fəaliyyət göstərir. Bu, 800 min nəfərdən artıq insanın dövlət sektorunda çalışması deməkdir. Təxminən 80 milyon nəfər əhəli olan Türkiyə ilə müqayisə etdikdə, Azərbaycanda dövlət sektorunda çalışanların sayı ilə Türkiyədə dövlət sektorunda çalışanların sayı arasında cəmi 500-600 min fərq var".

R.Həsənov onu da qeyd etdi ki, istənilən islahat və ixtisarlardan narazılıqla müşahidə oluna bilər, hökumət bunun qarşısını almaq üçün də tədbirlər görməlidir: "Azərbaycanda da etirazlar ola bilər. Hər hansı şəxs ixtisar yolu ilə işdən çıxarılsa, həmin insanda etiraz yarana bilər. Ancaq Azərbaycanda real vəziyyəti nəzərə alsaq, bu etirazların ciddi bir hərəkətə çevrilməyini və isla-

hatlar prosesini əngəlləyəcəyini düşünürəm. Digər tərəfdən, həmin işdən çıxarılan insanların özəl sektora özünü reallaşdırma bilməsi üçün biznes mühitinin liberallaşdırılmasına ehtiyac var. Dövlətin vəzifəsi o deyil ki, işi yerli yerli yaratsın. Dövlətin funksiyası ondan ibarət olmalıdır ki, ölkədə normal biznes mühiti formalaşsın və real iqtisadiyyatda iş yerləri yaransın. Hökumət çalışmalıdır ki, işsizlər ordusu yaranmasın. Xüsusilə də yeni nəsil ali məktəblərə daxil olarkən düşünməsin ki, onu dövlət iş yerli ilə təmin etməlidir, mütləq dövlət sektorunda çalışmalıdır. Özəl sektorun da cəlb ediciliyi artırılmalıdır. Əsas siyasət bu istiqamətdə köklənməlidir. 2014-cü ildən sonra baş verən hadisələr onu göstərdi ki, dövlət sektoru hesabına yüksəldilən sosial rifah dayanıqlı deyil. Bu il pensiya sistemi haqqında qanuna dəyişikliklər edildi və iyunun 1-dən qüvvəyə mindi. Növbəti illərdə bu dəyişikliklərin sosial təminat baxımından çox ciddi nəticələri hiss olunacaq. Ölkədə müəyyən bir təbəqə formalaşacaq ki, onlar, ümumiyyətlə, pensiya hüququndan istifadə edə bilməyəcək. Pensiya təminatı şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə sərtləşdirildi. Növbəti ildə artıq bu yolla dövrüyyəyə daxil olan vəsaitlərin həcmi azalacaq. Bu dəyişiklikləri şərtləndirən də dövlət gəlirlərinin azalması idi. Struktur islahatlarının əsas anlamı da dövlət xərclərini azaltmaqdır, nəinki digər məqsədlər".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA**

Dünya şöhrətli azərbaycanlı alim, qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsinin və qeyri-səlis məntiqin banisi, Kaliforniya Universitetinin professoru Lütfi Zadə sentyabrın 6-da Kaliforniya vaxtı ilə səhər saat 7:30 radələrində dünyasını dəyişib.

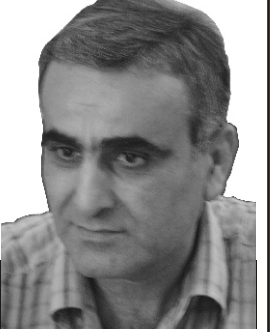
e-mailləri cavablandırmaq üçün mənə diktə edirdi. Ancaq sentyabrın 5-də Lütfi Zadə danışmadı və bu gün rahat, ağrısız dünyasını dəyişdi. Lütfi məndən xahiş etdi ki, müsəlman qaydası ilə, meyit namazı qılınmaqla basdırılsın".

Lütfi Zadənin xalası qızı, xalq artisti Cənnət Səlimova

versiteti bitirib, 1944-cü ildə ABŞ-a gedib. 1946-cı ildə Massachusetts Texnologiya İnstitutunu bitirib. L.Zadə 1949-cu ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alır. Kolumbiya Universitetində 10 il işləyən alim əvvəlcə professor köməkçisi, 1957-ci

ational Medalı (1973), IEEE Centennial Medalı (1984); Honda Mükafatı (1989), Berkeley Citation (1991), IEEE Rişard Hamming Medalı (1992), Rufus Oldenburger Medalı (1993), IEEE Fəxri Medalı (1995), Bolzano Medalı (1997), Edvard Feigenbaum Medalı (1998), IEEE Mile-

**Lütfü Zadə yolu,
Lütfü Zadə məntiqi**

Zahid SƏFƏROĞLU
zsafaroglu@gmail.com

Dünya şöhrətli azərbaycanlı alim, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin yaradıcısı Lütfü Zadə dünyasını dəyişdi. Bu, sözsüz ki, ilk növbədə dünya elmi üçün itkidir. Ardınca Azərbaycandan ötrü kədərli bir xəbərdir təbii ki. Çünki hər necə olmasa, Lütfü Zadəni dünyaya bəxş edən Azərbaycan xalqıdır. Nə xoş ki, böyük alim özü də bunu heç vaxt danmayıb və burada dəfn olunmasını vəziyyət edib.

Əslində əməyini bəşəriyyətin tərəqqisinə həsr edən alimlərin, dahi şəxslərin milliyyəti olmur. Onlar öz mütərəqqi ixtiraları və kəşfləri ilə, insanlığa xidmət edən ideyaları ilə öncəliklə bəşəriyyətə məxsusdurlar. Bunun özü çox böyük statusdur və o, heç də hər kəsə nəsim olmur.

Nə yaxşı ki, Azərbaycan xalqının da belə oğulları var. Bugünlərdə onlardan birinin nəşi etdiyi vəsiyyətə uyğun şəkildə doğulduğu məkana - ölkəmizə gətiriləcək. Lütfü Zadənin cansız vücudu, şübhəsiz, Azərbaycan torpağını daha da zینətləndirəcək, nəinki ona yük olacaq.

Bu arada onun ünvanına ara-sıra soydaşlarımız tərəfindən səslənən bezi tənqidi fikirləri də, artıq bir dəfə vurğuladığımız kimi, "Uman yerdən küsərlər" məntiqinə bağlamaq daha yaxşı olar. Çünki Lütfü müəllim elm adına, bəşəriyyət adına, Azərbaycan adına bacardığını ələyib. Ən əsası, o, bir etalon, ölçü yaratmağı bacarıb - Lütfü Zadə etalonu. Lütfü Zadə çıxırı açılıb, Lütfü Zadə yolu qoyub. Məntiq pıçıldayır ki, bu yolu tənqid yox, təbliğ etməliyik.

Bəlkə də şablon kimi çıxacaq, ancaq əgər sən qürbət eldə Azərbaycan adını ucaldı bilmirsənsə, heç olmasa, batırma. Lütfü müəllim nəinki sonunculardan olmadı, üstəlik, Azərbaycan adını uca elədi. Bununla həm də sırf öz maraqlarını güdən bir çox azərbaycanlı mühacirlərə yaxşı bir örnək qoydu. Lütfü Zadə məntiqi həm də budur.

Əlbəttə, ideal olardı ki, bir azərbaycanlı özünün elmi-intellektual potensialını məhz elə Azərbaycan hüduurları çərçivəsində reallaşdırıb xalqına, bəşəriyyətə böyük töhfələr versin. Əfsus ki, belə şərtlər, elmi baza və zəmin hələlik bizdə mövcud deyil.

Ancaq belə baxanda dünya çaplı alimlərin mühüm bir kəsimi öz kəşflərini tarixi vətənlərindən kənardə ediblər. Dahi alim, nəzəriyyəçi-fizik və ictimai xadim Albert Eynşteyn yəhudi olsa da, Avropada (Almaniya, İsveçrə) və ABŞ-da yaşayıb yaradıb, dünya elminə misilsiz xidmətlər göstərmiş. Bununla o, yəqin ki, heç özü də bilmədən genetik olaraq mənsub olduğu millətin də adını şərəfləndirib, ucaldıb.

Məsələ də ondadır ki, hər hansı xalqın böyüklüyü onun sayı ilə, hətta hərbi-İqtisadi qüdrəti ilə ölçülməz. İlk öncə dünyaya bəxş elədiyi dühaların, tarixi şəxsiyyətlərin və mütəfəkkirlərin sayı ilə müəyyən edilir. Dünyaya sərələnməmiş 10-12 milyonluq yəhudi xalqının göstəricilərini göz önünə gətirmək yetər.

Odur ki, özümüzü kiçik xalq bilib də saya görə təlaş keçirməyək. Eyni zamanda olanımızın qədrini bilək, olanımıza sahib çıxmağı bacaraq, nəinki onu özümüzdən itələyək. Necə deyirlər, naşükürlük eləməyək. Lütfü Zadəyə istənilən xalq, o cümlədən mənfur qonşularımız məmnuniyyətlə, sahib çıxardı. Bunu unutmayaq.

Onu da unutmayaq ki, böyük alimin nəşini necə qəbul edib son mənzilə yola salacağımızı bütün dünya, o sırada ABŞ diqqətlə izləyəcək. ABŞ-da yaşayıb yaratsa da, bu, onun - Lütfü Zadənin haqqıdır. Bunu o, haqq edə bilib. Onun haqqına girməyək. Ən önəmlisi, bununla biz elmə, alimə münasibətimizi ortaya qoymuş olacağıq.

Lütfü Zadəni adına və Azərbaycana layiq şəkildə son mənzilə yola salaq. Vətənə xoş gəldin, dəyərli insan!

Lütfi Zadənin Bakıda dəfn hazırlığı - cənazə 10 gündən sonra gələcək

Dünyanın ən nəhəng azərbaycanlı aliminin Azərbaycanda dəfn edilməsi arzusu yerinə yetiriləcək

Bu barədə məlumatı AZƏRTAC-a Zadə ailəsinin yaxın dostu, professor Lütfi Zadənin son aylarında yanında olan Azərbaycan Texniki Universitetinin professoru Şahnaz Şahbazova verib.

Ş.Şahbazova deyib ki, hələ avqust ayında Lütfi Zadənin Azərbaycanda dəfn edilməsi üçün məsuliyyətli şəxs kimi məhz ona vəərəsə məktubu təqdim olunub. Məktubda professorun vəfatından sonra onun nəşinin Azərbaycanda dəfn edilməsi vəsiyyət edilir. Məktubu professor Lütfi Zadənin oğlu Norman Zadə imzalayıb. Məktubda həmçinin professor Lütfi Zadənin bütün mükafatları, ordenləri, medalı və kitablarının professor Şahbazovaya vəsiyyət edilməsi qeyd olunub.

Ş.Şahbazova deyib ki, təxminən bir həftə ərzində sənədləşmə işləri aparılacaq. 10 gündən sonra onun cənazəsi Azərbaycana gətiriləcək: "Son nəfəsinə qədər Lütfi Zadənin yanında olmuşam. Oğlu Norman atası dünyasını dəyişəndə onun yanında deyildi. Lütfi Zadə son nəfəsində məndən xahiş etdi ki, onun işlərinə həsr olunmuş "Softcommuting" üzrə Ümumdünya konfransını iki ildən bir təşkil edim. Sonra dedi ki, mənim bir layihəmi bitir və məqalə şəklində dərc etdir. Bundan başqa, elmi məqalələrinin Azərbaycanda tətbiq olunması ilə bağlı işlər görməyimi tapşırı. Mən də ona söz verdim. Xahiş etdi ki, onu müsəlman qaydası ilə dəfn edək. Berkli Universitetində Lütfi Zadənin xatirəsi yad ediləcək. 10 gündən sonra isə onun nəşini Azərbaycana gətirəcəyik. Bütün bu 2 ayı mən onun yanında olmuşam, bir övlad kimi qayğı göstərmişəm. O, sentyabrın 5-nə kimi özünü yaxşı hiss edirdi, hətta bizim onunla birgə layihəmizin üzərində mənə məsləhətlər verirdi, bəzi vacib

isə "Qafqazinfo"ya açıqlamasında bildirib ki, dünya şöhrətli alim sağlığında Bakıda dəfn olunmağı arzu edib: "İstəyirdi ki, Bakıda dəfn olunsun. Oğlu da deyir ki, atam necə istəyibse, elə də olacaq".

Deputat Fazil Mustafa Lütfi Zadənin Bakıda Fəxri Xiyabanda dəfn olunmasının arzu edilən olduğunu deyib: "Azərbaycan üçün Lütfi Zadənin vəsiyyətini böyük prosedurla həyata keçirmək vacibdir. Lütfi Zadəyə Fəxri Xiyabanda yer ayrılmalıdır. Həqiqətən də, Lütfi Zadə Azərbaycanın adını dünyada bir alim kimi qaldırıb. Vətəninə dəfn olunması onun hüququdur".

Lütfi Zadə soyadı ilə tanınan Lütfi Ələsgərzadə 1921-ci ildə Bakıda jurnalist-psixoloq ailəsində anadan olub. Bakıdakı 16 sayılı məktəbə gedib və 4 il bu təhsil ocağında oxuyub. İyirminci illərdə Azərbaycanda ictimai-siyasi və iqtisadi vəziyyət gərgin olduğuna görə onların ailəsi 1931-ci ildə İrana köçmək məcburiyyətində qalıb. O, burada ingilis təmayüllü məktəbdə oxuyub, sonra Tehran Universitetinin elektrik mühəndisliyi fakültəsinə daxil olub. Lütfi 1942-ci ildə həmin uni-

versiteti bitirib, 1944-cü ildə ABŞ-a gedib. 1946-cı ildə Massachusetts Texnologiya İnstitutunu bitirib. L.Zadə 1949-cu ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alır. Kolumbiya Universitetində 10 il işləyən alim əvvəlcə professor köməkçisi, 1957-ci

ildə isə professor vəzifələrini tutur. 1950-ci ildə onun ayrı-ayrı jurnallarda kibernetikanın atası Norbert Vinerin proqnozlaşdırma nəzəriyyəsinin inkişaf etdirən sanballı elmi əsərləri dərc olunur. Alimin 1952-ci ildə nəşr etdiyi elmi işi isə avtomatik idarəetmə sistemində çevirmə nəzəriyyəsinin əsasını qoyur.

1959-cu ildə L.Zadə ailəsi ilə birlikdə Berkli şəhərinə köçüb. Lütfi Zadə Berkli Universitetində elektrik mühəndisliyi üzrə şöbədə işləməyə başlayıb. 1965-ci ildə Lütfi Zadə tərəfindən tamamilə yeni, çox qiymətli qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsi yaradılıb. Bununla da dünya elm tarixində, kompüter sahəsində böyük kəşflər edilib.

O, bir çox orden və medallarla təltif olunub: IEEE Edu-

nium Medalı (2000), V.Kaufman Mükafatı və Gızıl Medalı (2004), Egleston Medalı (2007), Franklin Medalı (2009), "Dostluq" ordeni, Azərbaycan (2011).

Lütfi Zadənin doğma Bakıya ilk səfəri 1965-ci ildə Qara dənizdə Odessa-Batumi istiqamətində üzən "Admiral Naximov" tpeksodunda avtomatik idarəetmə problemlərinə həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfransdan sonra olub. 43 ildən sonra-2008-ci ildə Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin dəvəti ilə professor Lütfi Zadə "Baku-Tel" beynəlxalq telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları sərgi və konfransında iştirak edib. Bu, onun Bakıya ikinci səfəri idi (2008-ci il noyabrın 8-10-da). Səfər zamanı prezident İlham Əliyev tərəfindən də qəbul edilmişdi.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 fevral 2011-ci il tarixli sərəncamına əsasən elm və texnologiyaların inkişafına verdiyi töhfələrə və mədəniyyətlərəarası dialoqun qurulmasında göstərdiyi görkəmli xidmətlərinə görə Lütfi Zadə "Dostluq" ordeni ilə təltif edilib.

□ Etibar SEYİDAĞA

Uçdu həərə bir yana

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Mobil telefonlara Günəşlə bağlı mesajlar göndəribmişlər. Guya Ay Yerə yaxınlaşacaq, bununla Günəşin maqnit dalğaları güclənəcəkmiş. Nəticədə insanlar ölə bilərmiş, gərək telefonu gecə filan saatdan filan saata qədər söndürsünlər.

Eyni vaxtda bir filoloq alim də araşdırıb tapıbmiş ki, sən demə, Abdulla Şaiqin "Xoruz" şeiri plagiatdır. Guya şair bunu hansısa rus şairindən tərcümə edibdir. Guya bizim üçün çox böyük fərqi vardır. Xoruz hər yerdə xoruzdur da bə. Suyunu-dənini, toyuğunu ver, banlasın özü üçün. Siz bundan danışmayın. Ondən danışın ki, "Tülkü həccə gedir" kimi dahiyənə poeması olan millət niyə təzədən fırlanıb gəlib bu vəziyyətə düşübür. Böyük Mirzələrdən biri demişkən, "təzədən palçığa giribdir". Xüsusən indiki zamanədə o əsər necə böyük görünür, ilahi! (*Tanrıya müraciəti qəsdən yazdım, gəlib başımızı kəsməsinlər*). "Tülkü olub peşiman, Tökməyəcək bir də qan. Mömin olmuş bu kişi, Bizimlə yoxdur işi" - gözəlliyə baxın. İddia edirəm ki, nəinki Şərqdə, heç Qərbdə də belə mənalı şeir, tragikomediya yazılmayıbdır. Satira deməyə də dilim gəlmir, çünki bu nəşə başqa mərhələdir. Onu yazanda sanki sirlər aləminin qapısı Abdulla Şaiqin üzünə açılıbmış.

Hə, başqa şeydən yazırdıq. Məntiqlə, Ay Günəşin şüalarını əks etdirir, Yerə yaxınlaşanda da güzgü effektiylə bizə istini daha çox vuracaqdır. Keçən həftə asteroid Yerə yaxın keçdi, pomidorların hamısı qorxudan qurdlamışdı.

Bax həmin o telefon mesajı yayanlar bu elmi məntiqdən çıxış edirlər. Gərək özümüzü yaxşı aparaq, hökumətin qaşığı üzərimizdə olsun. Odur, görmürsünüz Amerikanı tufan nə kökə saldı? Ard-arda gəlir, hamısının da zənən adları var. Çünki Allahın xoşuna gəlməyən işlərə giriblər, dünyanı qarışdırıblar, Suriyanı burulğana salıblar, zənən xeylaqlarına vəzifə veriblər, hətta biri az qalmışdı prezident olsun, tövbə əstəğfurrullah... Bizdə isə qurd quzu ilə, timsah dəvə ilə, icra hakimi jurnalistlə yanaşı göyörti yeyir, maşallah, göz dəyməsin. Bizi istəməyənler ölsün. Gözləri kor olsun, Valeh müəllim demişkən. Hansı? Əcəb unutan millətsiniz, vallah. Deputatlarımızın vitse-spikeri Valeh müəllimi deyirəm.

Hələ bir vitse də var, ancaq o, baş nazir Artur müəllimin müavinidir. Adını tərs yazsan müğənni alınır, başlayır "Ağabala Çaykovski" mahnısı oxumağa. Tapın görək o kimdir. Düzgün cavab yazan ilk üç nəfərə 3 milyard kupon veriləcək, "Gilas səbəti" marketlər şəbəkəsindən pulsuz fen mükafatı ala bilərsiniz, sonra başınızı rahat qurudun, yaş başa axmaq fikirlər, müxalif düşüncələr asan girmiş. Zarafat edirəm, tapmayın, nəyinizə lazımdır? Belə tapmacalarda heç bir xeyir yoxdur.

Ta kosmik mövzu düşmüşkən, bir dənə də "Marslı" kinonosundan çıxan nəticəni yazaq. Mett Deymonun çəkildiyi, Barak Obamanın çox xoşladığı Hollivud filmini deyirəm. Orda Marsda tək qalan astronaut yaşamaq üçün kartof əkirdi, torpağı isə öz nəcisi ilə gübrələyirdi. Əks halda, orda kartofun bitməsi mümkün deyilmiş. Oxuduğuma görə o film tam elmi əsaslarla yazılmış bir kitab üzrə çəkilibdir. Yəni kartofu öz nəcisində becərmək Marsda doğrudan hansısa nəticə verərmiş. Bəs biz niyə dağa-daşa düşüb, itdən-qurddan yardım əli gözləyirik? Niyə özümüz öz aramızda əkinçiliklə məşğul olmayacaq? Onsuz ortalıq yetərincə bulaşıqdır. Nə səpsən bitəcəkdir.

Sonda yenə sözü Abdulla bəyə verirəm. Səni unutan olarmı, böyük insan?

**"Uçdu həərə bir yana,
Düzə, çölə, ormana
Çölü basdı qışqırıq,
Qopdu böyük fısqırıq".**

Rusiya prezidenti Vladimir Putin hakimiyyətə gəldiyi 17 ildə daim dünya gündəmində olub. Özünü dünyanın ağası kimi aparan, bunu əməllərində verdiyi açıqlamalarda gizlətməyən Kreml rəhbərinin adı baş verən elə bir münaqişə ocağı yoxdur ki, orada hallanmasın. Bir sözlə, bu şəxs ölkələri özünə düşmən edir, Qərblə, Avropa ilə hesablaşmır, rəhbəri olduğu Rusiya ciddi sanksiyalara məruz qalır, amma Putin ayaqda durmaqda davam edir. Məqsədlərini həyata keçirməkdən ötrü bir addım da geri çəkilmir...

Onun iqtidarda olduğu döndə bir sıra hadisələr baş verib ki, burada bir tərəfdə Rusiya, digər tərəfdə isə ABŞ başda olmaqla, Qərb dünyası dayanıb. Bu hadisələrin sonu yaxşı görünməyə də, Kremlin hələ də "güldüyü" seziilir. Məsələn, bunu Gürcüstan və Ukrayna olaylarında görə bilərik. Putin Gürcüstanın Abxaziya və Cənubi Osetiya, eləcə də Ukraynanın Kırım və Donbasın bir hissəsini işğal etdi. Gürcü torpaqlarının işğalında verdiyi bəyanatlarla kifayətlənən Qərb dövlətləri Ukrayna hadisələrində bir qədər irəli gedərək, Kremlə sərt sanksiyalar tətbiq etdilər. Lakin sanksiyalar 3 ildən artıq tətbiq edilir, Rusiya isə nəinki çökür, əksinə, dünyada baş verən hadisələrin hər birinə burnunu soxur, sözünü keçirməyə çalışır. Suriyadakı hadisələrini buna misal çəke bilərik. Artıq bu ölkədə də illərdir davam edən Rusiya-Qərb qarşıdurmasında şimal qonşumuz bir addım öndə görünür. Son olaraq, Putinin dəstəklədiyi Bəşər Əsəd qüvvələrinin neftlə zəngin Suriyanın Deyr-əz-Zor şəhərini İŞİD-dən geri alması Qərbin məğlubiyəti kimi təqdim olunur.

Putinlə bağlı bir realığı da qeyd edək ki, bu şəxs ruspəst ölkələri son ana qədər qorumağa çalışır. Hətta bunu bəzən açıq formada da edir. Məsələn, son aylarda gərginləşən Amerika-Şimali Koreya münasibətləri ilə bağlı Vladivostokda səfərdə olan Kreml sahibi dialoq qurulmadan böhranı həll etməyin, bu istiqamətdə irəli addım atmağın mümkünsüzlüyü vurğulamaqla Şimali Koreya hökumətinə açıq dəstək verib.

Bəs Putini bu qədər güclü edən nədir?

Ekspertlər bu suala cavab verərkən daha çox Putinin şəxsi keyfiyyətlərini önə çəkərək, peşəkar siyasətçi olduğunu, güclü bir Rusiyaya rəhbərlik etdiyini bildirirlər. Amerikanın Rusiya ilə müqayisədə apardığı dişsiz siyasətin də burada mühüm rol oynadığı vurğulanır. Xüsusilə ABŞ-da Donald Trampın gəlişindən sonra xarici siyasətdə Birləşmiş Ştatların Rusiya ilə müqayisədə zəif təsir bağışladığı bildirilir.

Politoloq Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, Putini bəyə-

Putin dünyanın ağası rolunda

Kreml rəhbərini güclü edən səbəblər; ekspert: "O, kəşfiyyatdan siyasətə gəlib və insanları ələ almağın yollarını yaxşı bilir"

niş-bəyənəməyimizdən asılı olaraq, ölkəsinin həqiqi lideridir: "Savadlıdır, hazırcavabdır, xarizması da yerindədir. Bu xüsusiyyətlərinə görə də özündən əvvəlki dövlət başçısı Boris Yeltsini xeyli üstələyir. Yeltsin içki aludəçisi idi, onun prezidentliyi dövründə Rusiya xaosa yuvarlanmışdı, ölkəni oliqarxlar idarə edirdi. Putin hakimiyyətə gəldiyi ilk gündən Kremlə kənar təsirlərdən qurtardı, oliqarxları ya neytrallaşdırdı, ya da özünə tabe etdirdi. Putin həm də qəddar siyasətçidir, qətliaqlar və ağır bombardmanlar hesabına Çeçenistanı yenidən Rusiyaya ram etdirdi, Gürcüstan və Ukraynanı parçaladı. Kırım işğal etdi. Sonuncu Qərb üçün qırmızı çizgi oldu və Rusiyaya qarşı sərt sanksiyalar tətbiq olundu. Rusiya neçə ildir ki, bu sərt sanksiyalar altında yaşayır. Buna baxmayaraq, Rusiya cəmiyyəti Putinin imtinə etməyib, onun reytingi əvvəlki tək yüksəkdir. Halbuki Rusiya əhəlisinin əksər hissəsi ağır sosial və iqtisadi şərtlər altında yaşayır. Ancaq dözürlər və Putinə səs verirlər. Belə çıxır ki, rus cəmiyyəti Putinin bütün şiltaqlıqlarına dözməyə hazırdır, tək ölkə güclü ələ idarə olunsun. Putin Qərbin sanksiyalarını görməzlikdən gəlir, əksinə, Kreml sahibi Rusiya ətrafında müttəfiqlər formalaşdırmağa çalışır. Putin Suriyaya hərbi müdaxilə qərar verəndə riskə getmişdi. Çünki Suriyada Bəşər Əsəd rejimi laxlayırdı, ona müxalif olan silahlılar və terrorçu qruplar bir az daha irəliləseydilər Dəməşqi ələ keçirəcəkdilər. Putin riskə getdi və qazandı. Bu gün Əsəd ordusu Suriyanın hərbi dəstəyi hesabına ölkənin yenə əksər hissəsinə nəzarəti əlinə keçirib. Rusiya ordusu Suriyada ikinci hərbi bazasını forma-

laşdırıb və bu ölkədən çıxma-yacaq. Qərb, ərəb dövlətləri və Türkiyə Bəşər Əsədin sonuna ümid edirdi. Bu baş vermədi. Putin bu planları pozdu. Belə görünür ki, Bəşər Əsəd hələ uzun müddət hakimiyyətdə qalacaq. Bunu da Putinin qələbəsi saymaq olar. Putin Şimali Koreya məsələsində də fərqli siyasət yürüdür. ABŞ prezidenti Donald Tramp bil-mir Şimali Koreya ilə nə etsin, gah hədələyir, gah da geri çəkilir. Trampın hədələri Şimali Koreyanın avtoritar liderinə vız gəlir. O, əvvəlki tək raket sınaqları həyata keçirir. Putin isə deyir ki, qarşıdurma ilə bu məsələ həll edilməyəcək, Şimali Koreya ilə ümumi dil tapmaq lazımdır. Putin hətta Rusiya - Cənubi Koreya - Şimali Koreya formatında konkret üç-tərəfli iqtisadi layihələri reallaşdırmağı təklif edir ki, bu yolla bölgədə gərginlik azalsın. Putin haradasa haqlıdır. Mühərribə bölgə üçün böyük risk vəd edir. Amerika Şimali Koreyaya hücum edəcəyi halda ikinci nüvə başlıqlı raketlərdən istifadə edəcək və bölgədə böyük insan tələfatı qeydə alınacaq. Şimali Koreya liderini danışıqlar yolu ilə ələ almaq lazımdır. Putin də bunu təklif edir. Ya da ona ümid etmək lazımdır ki, Şimali Koreyada çevriliş baş versin ki, problem özü-özlüyündə həll olunsun. Ancaq buna ümid azdır".

Politoloq Putini

Trampdan üstün sayır: "Etiraf etmək lazımdır ki, Vladimir Putinin amerikalı həmkarı Donald Trampdan daha təcrübəli və hiyləgər prezidentdir. Putinin coğrafi bilikləri də Trampın biliklərindən üstündür. Putin hətta amerikalı rəsmiləri lağa qoyur ki, Avstriya ilə Avstraliyanı qarışdır salırlar. Trampın Putinlə ilk görüşündə Ağ Evdə çalışan müşavirlər prezi-

dentlərinə xeyli konspekt hazırlamışdılar. Konspektlərdə Putinlə hansı mövzuda danışıqları necə aparmağa dair bəndlər var idi. Başqa sözlə, Ağ Ev işçiləri də görür ki, Putin danışıqlarda Trampdan üstün ola bilər və bu baş verməsin deyər prezidentlərinə kömək edirlər ki, Ağ Ev sahibi danışıqlarda zəif bəndə çevrilməsin. Putin kəşfiyyatdan siyasətə gəlib və insanları ələ almağın yollarını yaxşı bilir. Avropa İttifaqı da Putindən ehtiyat edir. Məsələn, Kırım işğalına görə Avropa İttifaqı Rusiyaya qarşı sanksiyalar həyata keçirir. Ancaq Putin elə edib ki, Avropa İttifaqının mövqeyi haçalanıb. Avropa İttifaqının bəzi ölkələri və siyasətçiləri Rusiyaya qarşı sanksiyaların xeyr gətirmədiyini və Rusiya ilə əvvəlki münasibətlərin bərpasına çağırırlar. Fransanın keçmiş prezidenti Nikola Sarkozi isə ümumiyyətlə, deyir ki, Kırımda referendum keçirilib, insanlar azad şəkildə səs veriblər və yarımada Rusiyanın tərkib hissəsi kimi tanımaq lazımdır. Putin sanksiyalara rəğmən Avropa İttifaqının bəzi ölkələrinə səfərlər edib, əməkdaşlığın artırılması haqqında müzakirələr aparır. Əlbəttə, bütün bu deyilənlər o demək deyil ki, Putinin adı Rusiya və dünya tarixinə qızıl hərflərlə yazılacaq. Putin qarşısında Ukraynanın bölünməsinin məmardır. Bu, heç zaman unudulmayacaq və ukraynalılar bunu Kremlə bağışlamayacaqlar. Üstəgəl, indi ağır vəziyyətdə yaşayan ruslar hazırda Putinə dəstək versələr də, bir gün keçmişdə ağır həyatlarına görə hesab istəyəcəklər. Rusiya xalqı tarixən güclü ələ üstünlük verir, onu göylərə qaldırır, ancaq beləsi üçün yaxşı sonluq da vəd etmir".

□ **Cavansիր ABBASLI**

Azərbaycan yenidən böyük güclərin episentrində

Dünən günün birinci yarısında Azərbaycan üçün olduqca mühüm bir xəbər yayıldı. Xəbər də bildirilirdi ki, NATO Hərbi Komitəsinin rəhbəri, general Petr Pavel və Rusiya Silahlı Qüvvələrinin baş Qərargah rəisi, general Valeri Gerasimov Bakıda görüş keçirəcəklər. Rusiya KİV-lərinin məlumatına görə, bu barədə xəbər NATO-nun yaydığı kommunikedə yer alıb.

Məlumatla görə, sentyabrın 7-nə nəzərdə tutulan görüş Rusiya-NATO əlaqələrinin dondurulmasından bəri ilk dəfə baş tutacaq. "NATO Hərbi Komitəsinin sədri general Pyotr Pavel və Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahının reisi, general Valeri Gerasimov bu gün (dünən-red.) sentyabrın 7-də Bakıda görüşəcəklər" - kommunikedə qeyd olunurdu. NATO-dan o da bildirilirdi ki, bu görüş iki general arasında 2017-ci il martın 3-də reallaşan telefon danışığının davamı kimi nəzərdə tutulur.

APA-nın Moskva müxbirinin Rusiya Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətinə istinadən verdiyi məlumatda isə deyilirdi ki, Gerasimov-Pavel danışıqları zamanı beynəlxalq təhlükəsizliyin aktual məsələlərinə dair müzakirələr aparılacaq. Məlumatda Gerasimovun Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev tərəfindən qəbul ediləcəyi və Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Nəcməddin Sadıqovla görüşəcəyi də vurğulanırdı.

Adətən qarşı duran yüksək çinli hərbiçilərin görüş yeri və gündəliyi maksimum məxfi saxlanılır. Dünən də belə oldu. Ancaq kifayət qədər aydın idi ki, əsas müzakirə mövzusu Yaxın Şərq, Suriya və bir də son vaxtlar dünya gündəmini zəbt eləmiş Şimali Koreya mövzusu olacaq. Bəllidir ki, sonuncu məsələ həтта nüvə savaşının uzaqda olmadığı haqda bədbin proqnozlarla yol açılıb.

Xatırladaq ki, bu ilin fevralında general Valeri Gerasimov Bakıda ABŞ silahlı qüvvələri qərargah rəisləri komitəsinin sədri, general Danfordla da görüş keçirmişdi. Məkan kimi ilk dəfə Bakının seçildiyi həmin görüşdə bölgədə nüvə təhlükəsizliyi və Suriyada hərbi koordinasiya ilə bağlı məsələlər müzakirə olunmuşdu. Prezident İlham Əliyev hər iki generala ayrı-ayrılıqda görüş keçirmişdi.

Dünən gözlənilən hadisəni də bu qəbildən görüşlər ənənəsinin pozitiv anlamda

muşqvat.com
Toğrul İsmayil

Generalların görüşü - dünyanın taleyi Bakıda həll olunur

Azərbaycan daha bir mühüm beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi elədi; prezident İlham Əliyev generalları qəbul etdi; ölkəmizin getdikcə artan strateji önəmi, ən azından, Qarabağ məsələsində psixoloji üstünlüyümüz deməkdir...

davamı kimi dəyərləndirmək olar - bir fərqlə ki, öten müddətdə ABŞ-la Rusiya arasında münasibətlər daha gərgin fazaya keçib. Generalların bu dəfə də prezident İlham Əliyev səviyyəsində qəbul ediləcəyi gözlənilirdi...

NATO və Rusiya komandanlarının Bakı görüşündə Azərbaycanla bağlı hansısa məsələnin müzakirəsi gözlənilməsə də, sözsüz ki, faktın özünün Azərbaycana dəxli var. Təbii ki, müsbət planda. Ən azı, o baxımdan ki, Azərbaycanın NATO və Rusiya üçün eyni dərəcədə önəmli bir məkan olduğunu ortaya çıxarıb. Eyni zamanda bu, rəsmi Bakının balanslı siyasətinin - böyük güclərdən bərabər məsafədə dayanmaq xəttinin uğuru kimi qiymətləndirilə bilər. Bütün hallarda Bakı zirvəsi ölkəmizin strateji önəminin və ona etimadın təzahürü hesab olunmalıdır.

Beləcə, Azərbaycanın bir növ, "Şərqi İsveçrəsi" statusu bir qədər də möhkəmlənmiş oldu. Bu status sübhətsiz ki, əsas problemimiz olan Dağlıq Qarabağ məsələsinin həllində bizə Ermənistan qarşısında əlavə psixoloji üstünlüklər yaradacaq. Generalların ikinci Bakı zirvəsi Qarabağ

problemi ilə bağlı Bakıya daha geniş manevr imkanları açar bilər.

Məsələn, ölkə prezidentinin özünün NATO və Rusiya komandanları ilə görüşündə işğal mövzusu da gündəmə gələ bilər. Yəni Azərbaycanın haqlı mövqeyinin dünyada daha effektiv təbliği baxımından da belə yüksək səviyyəli təmaslar faydalıdır və ölkəmiz üçün yeni fərsətlər, unikal şanslar yaradır. Nəhayət, Azərbaycan haqda dünyada sabit, baş tutmuş dövlət imici bir az da möhkəmlənmiş olur.

Yazı hazırlanarkən məlumat oldu ki, dünən Azərbaycan müdafiə nazirinin birinci müavini - Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Nəcməddin Sadıqov Azərbaycanda səfərdə olan NATO-nun Hərbi Komitəsinin sədri general Petr Pavelin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb (APA). Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, N. Sadıqov Şimali Atlantika Alyansı ilə hərbi əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini qeyd edərək Azərbaycanla NATO arasında hərbi əməkdaşlıq, o cümlədən Silahlı Qüvvələrimizin müxtəlif proqramlar çərçivəsində fə-

aliyyəti, Əfqanıstanda həyata keçirilən "Qətiyyətli dəstək" qeyri-döyüş missiyasına verilən töhfə haqqında ətraflı danışdı.

Bölgədəki hərbi-siyasi vəziyyətə toxunan N.Sadıqov Qarabağ münacişisinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həllinə nail olunmasının vacibliyini vurğulayıb. Alyansın ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə dair mövqeyini yüksək qiymətləndirən Baş Qərargah rəisi NATO-nun bundan sonra da bu istiqamətdə səylərinin davam edəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Öz növbəsində, NATO Hərbi Komitəsinin sədri P.Pavel Azərbaycanın Alyansın etibarlı tərəfdaşı olduğunu xüsusi qeyd edərək, ölkəmizin terrorizmlə mübarizədə iştirakını, sülhməramlı əməliyyatlar üçün yük daşımaqlarına önəmli töhfə verdiyini, sülhməramlılarımızın Əfqanıstanda keçirilən əməliyyatlarda göstərdikləri peşəkarlığı yüksək qiymətləndirib. Azərbaycana səfər etməsindən məmnun olduğunu bildirən qonaq Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi ilə ikitərəfli görüşün məhz Bakıda keçirilməsi

üçün göstərilən səylərə və yüksək qonaqpərvərliyə görə Azərbaycan dövlətinin rəhbərliyinə dərin minnətdarlığını bildirib.

Günün ikinci yarısında prezident İlham Əliyev V. Gerasimovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Bu barədə prezidentinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Valeri Gerasimovla qərbli həmkarları arasında Bakıda növbəti görüşün keçirilməsi üçün Azərbaycan tərəfinin məmnunluqla şərait yaratdığını vurğulayıb, qeyd edib ki, bu danışıqlar risklərin qarşısının alınması, qarşılıqlı etimadın möhkəmlənməsi işinə xidmət edir: "Biz global miqyasda ümumi gərginliyin azaldılmasında maraqlıyıq və Ba-

bi-texniki sahələrdə də uğurlu əməkdaşlıq həyata keçirdiyini deyib. O qeyd edib ki, ölkələrimiz arasında ənənəvi olaraq dostluq münasibətləri mövcuddur və Azərbaycan Rusiyanın strateji tərəfdaşdır.

"Bakıda keçirilən Gerasimov-Pavel görüşü oyun qaydalarının razılaşdırılması, gündəmdə olan məsələlərin müzakirəsi, bir-birinin mövqələrinin anlaşılmasını baxımdan strateji məqsəd daşıyır". Bu sözləri isə rusiyalı hərbi ekspert, "Komsomolskaya pravda" qəzetinin şərhçisi, istifadə olan polkovnik Viktor Baranets APA-ya deyib.

"Bildiyiniz kimi, son zamanlar Rusiya-ABŞ, Rusiya-NATO münasibətləri don-

durulmuş vəziyyətdədir. Bura təkə diplomatik və siyasi deyil, həmçinin hərbi münasibətlər daxildir. Bu münasibətlər faktiki sovetlər dövründəkindən - soyuq müharibə vaxtıdakından da pis vəziyyətdədir. Ona görə də Gerasimov və Pavelin Bakı görüşü bu baxımdan strateji məqsəd daşıyır" - Baranets vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, Bakı görüşündə çoxsaylı məsələlər müzakirə olunacaq: "Bunlar sözsüz ki, Rusiya-NATO münasibətləri, Şərqi Avropada NATO-nun hava hücumundan müdafiə sistemi yerləşdirməsi, Şimali Koreyanın nüvə problemi, ABŞ-ın Cənubi Koreyada hava hücumundan müdafiə sistemi yerləşdirməsi, Suriya münacişəsi, Ukrayna böhranı, Rusiya-NATO, hərbi sahədə Rusiya-ABŞ əməkdaşlığı məsələləridir. Gündəmdəki məsələlər həddən artıq çoxdur". Bu sırada o, Qarabağ məsələsinin də müzakirəsini istisna etməyib.

Hərbi ekspert son vaxtlar Rusiya və ABŞ, Rusiya və NATO generallarının görüşlərinin məhz Bakıda keçirilməsi məsələsinə də toxunub. O, bu ilin əvvəlində Bakıda Rusiya və ABŞ baş qərargah rəislərinin görüşünün keçirildiyini xatırladaraq deyib: "Belə görüşlərin Azərbaycan paytaxtında keçilməsi bu qənaətə gəlməyə əsas verir ki, Bakı hərbi sahədə Rusiya-ABŞ və Rusiya-NATO münasibətlərinin yaxşılaşdırılması paytaxtına çevrilir. Bu, birinci məqamdır. İkinci məqam isə Bakının dünya miqyasında strateji mövqedə yerləşməsidir. Bu regionda həm Rusiyanın, həm də ABŞ-ın strateji maraqları var".

Azərbaycanlı "qanuni oğru", "Rəşad Gəncinski" ləqəbi ilə tanınan Rəşad İsmayılovun avqustun sonunda Abxaziyada güllələnməsi kriminal aləmdə yeni savaş yaradıb. Məlum olduğu kimi, "Gəncinski" Abxaziyanın Qudauti şəhərinə Azərbaycanın ən titullu "qanuni oğru" Nadir Səfilovun ("Lotu Quli") tapşırığı ilə gedibmiş. Səfərdə əsas məqsəd isə "Quli"yə yaxın olan "Nika Qaqrinski" ləqəbli "qanuni oğru" Nikolay Dqebudzeyə dəstək vermək olub.

Qudautiyə gələn "Rəşad Gəncinski" şəhərdəki restoranların birində "Nika" ilə düşmənlər arasında "qanuni oğru", "Pıza" ləqəbli Raul Bartsba silaha əl atıb. Nəticədə azərbaycanlı "qanuni oğru" və "Nika Qaqrinski" güllə yarası alıblar. Rusiya mətbuatı yazır ki, "Gəncinski" ayağından yaralanmış və xəstəxanadan müalicəsini yarımqı qoyaraq yoxa çıxıb. İddia olunur ki, "Rəşad Gəncinski" hazırda sağalır və internetlə kriminal aləmdəki dostları ilə əlaqə saxlayır. Onun Moskvaya qayıtdığı xəbərlərini yaxın ətrafı təsdiq etmir. Çünki Moskva polisi bir müddət əvvəl onun adamlarını ələ keçirib. Həmin şəxslər reketlik, adam oğurluğu və digər cinayətlərdə ittiham ediliblər. Onların ilkin ifadələrindən sonra hüquq-mühafizə orqanları "Rəşad Gəncinski" barəsində axtarış elan edib.

"Qanuni oğru"nun güllə ataraq "həmkarını" yaralması isə kriminal aləmdə geniş rezonans doğurub. Çünki bu, kriminal aləmdə qəbul edilməzdir. "Rosbalt" yazır ki, "Pıza" öz əməlini belə izah edib ki, onun oturduğu restorana gələnlər özlerini "qanuni oğru" kimi deyil, xuliqan kimi aparıblar. "Pıza"

əlavə edib ki, "Nika Qaqrinski"nin "oğru" statusu sual altındadır, "Rəşad Gəncinski"ni isə sifətdən tanımayıb. Bu səbəbdən də silaha əl atıb. Rusiya mediası iddia edir ki, bu izahat "Gəncinski"ni Abxaziyağa göndərən "Lotu Quli"ni təmin etməyib və o, "Pıza"ni cəzalandırmağa qərar verib. "Rosbalt" bunu "Pıza"nın sonu kimi qiymətləndirir. Bildirilir ki, amma abxaz "qanuni oğru"nu aradan götürmək o qədər də asan olmayacaq, çünki o, Abxaziyadan kənara çıxmır.

Daha bir xəbər odur ki, "Pıza" artıq yunan mafiyasından etdiyi əmələ görə dəstək alıb. Bu yaxınlarda "Quli"yə qarşı qruplaşma yaradan azərbaycanlı "qanuni oğru"ların da "Pıza"ya dəstək verəcəkləri deyilir. Söhbət Rafiq Eyvazov ("Rafiq Masallı"), Cavid Məmmədov ("Dato Ağcabədi"), Emin Əhmədov ("Emin Hacıqabullu") və Ceyhun Əsgərov ("Ceyhun Gəncəlidən") gedir. Bu isə kriminal aləmdə yeni savaşın anonsu deməkdir.

Yada salaq ki, "Rəşad Gəncinski"nin "Quli"nin klanına qoşulduğu barədə məlumatlar hələ bir neçə ay əvvəl yayılmışdı. Məlumatlarda deyilirdi ki, "Quli" "Rövşən

Azərbaycanlı "qanuni oğru"ların savaş anonsu

Abxaziyada "Rəşad Gəncinski"nin güllələnməsi kriminal aləmdə geniş rezonans doğurub; "Lotu Quli" və digərləri tərəfini seçdi...

Lotu Quli

Rəşad Gəncinski

Nika Qaqrinski

Lənkeranski"nin qətlindən sonra güclənərək bir-birinin ardınca Moskva və Moskva ətrafında gəlirli ticarət obyektlərini, ticarət mərkəzlərini, bazarları öz nəzarətinə alıb. Rusiya hüquq-mühafizə orqanlarındakı mənbə o zaman bildirmişdi ki, "Rəşad Gəncinski" qanqsterlər arasındakı söhbətlərdən birində "Lənkeranski"ni onun əmri ilə "o biri dünyaya göndərəcəklərini" deyibmiş. "Rəşad Gəncinski" bildirib ki, "Lənkeranski"nin qətlinin motivi onun yaxın dostu, "göyerti kralı" kimi tanınan biznesmen Cambulat Şamilovun öldürülməsidir. Amma daha maraqlısı bundan sonra baş verdi. Rusiya hüquq-mühafizə orqanları "Rəşad Gəncinski"ni Cambulat Şamilovun qətlinin sifarişçisi kimi axtarıb verdi. Rusiya mətbuatı yazırdı ki, azərbaycanlı "qanuni oğru"

qətl göstərişini hazırda həbsdə olan "Şakro Molo-doy" kimi tanınan Zaxari Kalaşovdan alıb və killer axtarışına çıxıb. 2016-cı ildə Moskvanın yol polisi əməkdaşları təsadüf nəticəsində bir nəfəri saxlayıblar və ondan Cambulat Şamilovun qətlə yetirildiyi silah tapılıb. Sonra araşdırma nəticəsində killerin telefonundan "Rəşad Gəncinski" ilə zəngləşməsi və yazışmaları tapılıb. Tapı-

lan yazışmada söhbət Cambulatın öldürülməsindən gedirmiş. Rusiya İstintaq Komitəsi faktla bağlı cinayət işi açılıb, amma "Rəşad Gəncinski"nin bu məsələyə görə axtarıb verildiyi dəqiq bilinmir.

Məlumat üçün deyək ki, "Rəşad Gəncinski" 1978-ci ilin 16 martında Gəncədə anadan olub. "Qanuni oğru" adını isə 2013-cü ildə alıb.

□ ORXAN

Suriya və İraqda İŞİD əleyhinə savaş sona yaxınlaşır

Böyük meydanda sıxışdırılan qruplaşmanın gələcək taleyi necə olacaq?

Son 10 gündə İraq və Suriyada hökumət qüvvələri İŞİD-ə ağır zərbələr vurub. İraqda İŞİD-in əlində qalan ən böyük yaşayış məntəqəsi olan Təlafer şəhəri və Suriyada 3 ildən artıqdır ki, mühasirədə qalan Deyr əz-Zor şəhəri mühasirədən azad edildi. Təbii ki, hər iki əməliyyat zamanı İŞİD böyük sayda canlı qüvvə (təkcə Təlaferdə 2 mindən çox qruplaşma üzvü öldürüldü - K.R.) itirdi.

Ancaq hələ də qruplaşma İraq və Suriya ərazisində böyük əraziyə nəzarət edir. Hazırda İŞİD-in İraq və Suriyada nəzarət etdiyi ərazilər gözəyən hesablamalara əsasən İsrail, Livan və hətta Ermənistan ərazilərindən daha böyükdür. Üstəlik, ehtimallara əsasən, bu ərazilərdə İŞİD-in ən azı 20 min silahlı döyüşçüsü var. Bu rəqəmi iyulun sonunda amerikalılar açıqlasalar da, son olaraq Təlafer əməliyyatı göstərir ki, İŞİD silahlılarının sayı daha çoxdur. Məsələn, təxminən 2 min qruplaşma üzvünün olduğu və tamamilən mühasirədə qalan Raqqa şəhərinə 3 aydır aramsız hücum edən Suriya Demokratik Qüvvələri, yerli kürd silahlıları və ABŞ ordusu

bununla belə, Deyr əz-Zor vilayəti və vilayətə daxil olan bir neçə şəhər, o cümlədən əl-Mayadin, Xəraic, əş-Şafa, əs-Suvar və Raqqa şəhərləri hələ də İŞİD-in nəzarətindədir. Bundan başqa, Hama vilayətində böyük bir ərazi, o cümlədən Dəməşqin 10 kilometrliyində Seyyidə Zeynəb qəsəbəsi yaxınlığında Yarmuk düşərgəsi və Həcər əl-Əsvəd qəsəbəsi daxil olmaqla əhalinin sıx yaşadığı bölgə, həmsinin İordaniya-Suriya sərhədində Təsil qəsəbəsinin yerləşdiyi bölgə hələ də İŞİD-in nəzarətindədir. Bu siyahıya Əfqanıstan, Liviya, Nigeriya, Misir, Yəməndəki faktiki İŞİD nəzarətində olan bölgələri də əlavə edəndə böyük bir ərazinin olduğunu demək mümkündür.

Ancaq hazırda bir tərəfdən ABŞ və onun rəhbərlik etdiyi koalisiya, digər tərəfdən isə Rusiya, İran, Suriya,

İraq orduları və digər silahlı birləşmələr hər iki ölkədəki İŞİD mövqelərinə aramsız hücumlar edir. Ehtimal ki, Təlafer əməliyyatından sonra növbəti addım olaraq İraq ordusu Kərkük ətrafındakı İŞİD qüvvələrini təmizləməyə çalışacaq. Son olaraq gələn məlumatlarda İraq ordusu qüvvələrinin Suriya sərhədini irəlilədiyi və Deyr əz-Zor vilayətindəki Suriya ordu qüvvələri ilə birləşdiyi qeyd olunur. Görünən odur ki, Bəşər Əsəd kürdlərin və amerikalıların Raqqa əməliyyatını başa çatdırıb cənuba doğru hərəkətə başlamamışdan önce Deyr əz-Zordakı əsas məntəqələri nəzarətə almağa çalışır. Çünki hazırda faktiki olaraq ABŞ dəstəklənən İŞİD qüvvələri Suriyanın şimalında böyük bir əraziyə nəzarət edir.

Deyr əz-Zor əyaləti Suriyanın əsas neft-qaz bölgəsi hesab olunur. Ölkənin enerji ehtiyatları bu bölgədə yerləşir. Yəni Deyr əz-Zor və bütövlükdə indi Suriyanın şərqində İŞİD-in əlində qalan ərazilər həm strateji baxımdan, həm də iqtisadi baxımdan Suriya dövləti üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ancaq İŞİD-in də bu bölgəni ra-

hat tərk edəcəyini düşünmək sadələşmələr olardı. Çünki İŞİD-in yaranması, necə deyirlər, gücü mehzi Suriya və İraq ərazilərindəki torpaqlarda idi. Bu torpaqların itirən qruplaşma bütövlükdə təhdid gücünü saxlasa da, əvvəlki qədər təhlükəli olmayacaq. Çünki İŞİD "əl-Qaidə" və bənzər digər terror təşkilatlarından fərqli olaraq silahlı təşkilat olaraq meydana çıxıb və tutduğu ərazilərdə dövlət qurub, mövcudluğunu müəyyən bir coğrafiyada nümayiş etdirib. İndi isə torpaqlarını itirdikdən sonra (bu hələ müəyyən müddət tələb edəcək - K.R.) İŞİD liderlərinin qarşısında iki seçim var. Birincisi, ya gərək planetin başqa nöqtəsində, məsələn, Əfqanıstanda, Uzaq Şərqdə və ya Afrikada, özünün "dövlətini" elan etsin. İkinci variant isə ənənəvi variant, yeni daha əvvəl "əl-Qaidə" və başqa silahlı qruplaşmalar kimi "yer altına" çəkilib silahlı terror hücumları ilə

"mübarizəni" davam etdirəcək, mövcudluğunu qoruyub saxlamağa çalışacaq. Lakin birinci variant müəyyən qədər uğursuzdur və İŞİD-in qarşısına qoyduğu missiyaya uyğun gəlmir. Çünki digər bölgələrdə onsuz da İŞİD mövcud idi, burada dövlət elan etmək yenilik olmayacaq. Digər tərəfdən, Yaxın Şərq bu cür qruplaşmalar üçün ideoloji və siyasi baxımdan çox mühümdür, necə deyirlər, şah dərəcədir. Üstəlik, qruplaşmanın adı da birbaşa İraq və Suriya ilə şərtlənir. Ona görə də başqa bölgədə yeni dövlət qurulması və onun əvvəlki effekti verəcəyi ehtimal olunmur. Mümkündür ki, yeni münafişə bölgələri yaransın, yaxud da müəyyən zaman üçün gizli fəaliyyət qərarı alınsın.

Ancaq istənilən halda böyük sahədə İŞİD oyununu sürətlə sona yaxınlaşsa da, qruplaşma hələ uzun illər dünyada xatırlanacaq.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Bu gün Moskva Qarabağla bağlı daha bir görüş ev sahibliyi edəcək. Belə ki, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) sədri Şeyxülislam Hacı Allahşükür Paşazadə və bütün ermənilərin katalikosu II Qaregin arasında görüş keçiriləcək. Görüşün təşəbbüskarı isə bütün Rusiyanın və Moskvanın patriarxı Kirilldir.

QMI-nin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, görüşdə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr aparılacaq. Kirillin mətbuat katibi Aleksandr Volkov görüşün Müqəddəs Danil monastırında keçiriləcəyini deyərək, din xadimlərinin və dindarların səylərinin regionda vəziyyətin yaxşılaşmasına kömək etdiyini vurğulayıb.

"Bu görüş planlaşdırılmış xarakter daşıyır və son bir neçə ilin mövzudur. Erməni katolikosu və Azərbaycan şeyxülislamı arasında belə görüşlər hələ Patriarx II Alekseyin vaxtından keçirilir. Patriarx Kiril bu sülhməramlı kursu davam etdirir. Bu formatda sonuncu görüş 2011-ci ildə olub. Əvvəllər olduğu kimi, bu görüş də sülhməramlı xarakter daşıyacaq və Cənubi Qafqazda sülhün tezliklə bərpa edilməsinə yönəldilib" - Volkov əlavə edib.

Əslində son illərin müşahidələri, Ermənistanın davranışları onu deyir ki, Kirillin təmsilçisinin nikbinliyi üçün elə də ciddi əsas yoxdur. Çünki indiyədək dini liderlərin görüşləri Qarabağla bağlı hər hansı müsbət dönüşə gətirib çıxarmayıb. Məşhur misalı xatırlasaq, bir daha sübut olunub ki, "Quran" oxumaqla donuz darıdan çıxmadığı kimi, dini liderlərin görüşü, tövsiyələri nəticəsində Ermənistan işğala son qoymayacaq. Düzdür, konfliktin kökləri çox dərinlərə işləyib və beynəlxalq səviyyəyə qalxıb. Bu mənada dövlət başçıların həll edə bilmədiyini, yaxud həll etmədiyini on illərin münaqişəsini dindarların çözməyinə ümid etmək də sadəlövlük olar. Lakin indiyədək keçirilən bu görüşlərdə ən azı insanlıq, humanizm məsələlərinə önəm verilib, bir sıra addımlar atıla bilərdi.

Lakin göründüyü kimi, bu da baş verməyib. Ermənistan ordusu bu ilin yayında 2 yaşlı Zəhranı və nənesini öz evində qətlə yetirməklə bir daha insanlıqdan kənar hisslərə kökləndiyini sübuta yetirdi və Qaregindən bu hadisələrə münasibət belə eşitmədik. Bölgədəki bu müharibə alovunu söndürmək istəyən dini lider ən azı bu vandalizmi pisləməli, işğala qon verilməsinə, xalqların sülh şəraitində yaşamasına mane olan bütün əngəllərin aradan qaldırılmasına çağırış etməliydi. Bax, o halda Qareginlə görüşdən nə isə gözləmək olardı. Ancaq Azərbaycan ərazilərinin işğal olunması planının arxasında həm də erməni kilsəsinin dayandığını hər kəs bilir. Hətta Ermənistan

anda anlayırlar ki, hakimiyyət hansısa güzəştli sülhə imza atarsa, o halda ilk olaraq erməni kilsəsinin qəzəbinə tuş gələcək.

Məsələ burasındadır ki, ermənilərin Qarabağa iddialarının əsasında daha çox kilsə amili dayanır. Belə ki, ermənilər qədim alban kilsələrini "özünüküləşdirərək" bu ərazilərdə qədimlərdən məskunlaşdıqlarını iddia edirlər, bununla da Qarabağa köçürülmələrinin 150 illiyini sübut edən (1978-ci ildə qoyulmuş) abidənin izlərini itirməyə çalışırlar.

Elə son günlər Ermənistan rəhbərliyinin Qarabağdakı həyətində hərəkətlərinə ilk dəstək verənlər də kilsə nümayəndələri oldu. Ermənistandan Qarabağa açılan avtomobil yolunun - Vardenis-Ağdərə - açılış mərasimində Serj Sərkisyanla yanaşı, erməni rahibləri gərdük. Yaxud Sərkisyan görüşlərdə iştirakdan sonra kilsəyə - əslində qədim alban kilsəsinə - gedərək orada şam yandırdı. Elə işğalçı Ermənistan hakimiyyətinə və Qarabağdakı separatçılara daim dayaq olan erməni kilsələrindəki "kərtənkələ"lərdir, məhz onlar işğal stimullaşdırır, yeri düşəndə "sülh göyərçini" libasında görünməyə çalışırlar. Məsələn, Qaregin gerçək sülh tərəfdarıydısa, Moskva görüşündən qabaq 2014-cü ilin iyulunda Kəlbəcərdə, öz dədə-babası yurdunda girov götürülmüş Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevin azad olunması barədə öz hakimiyyətinə müraciət edə bilərdi. Bunu etmədisə, görüşdən sonra belə bir çağırışda bulunacaqsansa, yenə də onunla bağlı nəse müsbət fikir söyləmək olar.

Ancaq yuxarıda qeyd etdiyimiz müşahidələr onu deməyə əsas verir ki, erməni dindarları bir çox hallarda Xocalı qatili olan Sərkisyan kimilərdən Qarabağ məsələsinə münasibətdə heç nə ilə fərqlənmirlər.

Minsk Qrupunun keçmiş rusiyalı həmsədr Vladimir Kazimirovsa "Sputnik Armenia" agentliyinə açıqlamasında deyib ki, tərəflər arasında siyasi ziddiyyətlərin kəskin olduğu bir vaxtda dini liderlərin görüşü ümid yaradır. "Dini liderlərin Azərbaycan və Ermənistanın ictimai həyatına təsiri nəzərə alınmaqla onların Patriarx Kirillin vasitəçiliyi ilə görüşməsinə ancaq alqışlamaq olar. Bu görüş daha da tam olardı, əgər kilsə həqiqi müstəqil institut olsaydı" - Kazimirov deyib. Keçmiş rusiyalı diplo-

Dini liderlərin Moskva görüşü: "Quran" oxumaqla donuz darıdan çıxacaqmı?

İşğalçı Qarabağla bağlı növbəti görüş ərəfəsində də təxribatlara əl atdı; **Elxan Şahinoğlu: "Moskva görüşündə Allahşükür Paşazadə Dilqəm və Şahbazın azad olunmasına çalışmalıdır"**

mat bildirib ki, 1991-1994-cü illərdə Rusiyanın vasitəçilik missiyası zamanı münaqişə tərəflərinin dini liderləri arasında təmaslara xüsusi əhəmiyyət verildi. "Mən bu missiyanın rəhbəri kimi dəfələrlə dini liderlərlə, o cümlədən indiki patriarx Kirillə görüşmüşəm" - o deyib. Kazimirov əlavə edib ki, tərəflər arasında siyasi ziddiyyətlər, gərginlik kifayət qədər yüksək və təhlükəli olaraq qalır. "Ona görə də dini liderlərin görüşü bir az da olsa ümid yaradır. Onlara uğur arzu edirik!" - Kazimirov əlavə edib.

Ermənistan İctimai Şurasının rəhbəri Vazgen Manukyan isə qeyd edib ki, indiki situatsiyada münaqişə tərəfləri arasında istənilən səviyyədə təmas ziyan yox, xeyir gətirə bilər. "Mən həmişə onun tərəfində olmuşam ki, istər ictimai qüvvələr, istər hökumət və ya dini liderlər arasında təmaslar olmalıdır. Hər görüş özündə müsbət element ehtiva edir. Ona görə də mən bu cür görüşləri alqışlayıram" - Manukyan bildirib. Onun sözlərinə

görə, tək belə görüşlə problem həll olunması deyil, amma bu cür görüşlər tərəfləri həllə yaxınlaşdırır.

İrəvan Dövlət Universitetinin teologiya fakültəsinin müəllimi Vardan Xaçatryan isə deyir ki, Qarabağ münaqişəsində dini zəminin olmaması müsbət amildir. "Arzuolunandır ki, münaqişədə heç bir halda din istifadə olunmasın. Axı bu münaqişə Azərbaycan rəhbərliyi ilə onun vətəndaşları arasında başlayıb" - Xaçatryan deyir. Onun fikrincə, dini liderlərin görüşü sülhə ancaq kömək edə bilər.

Erməni və rus ekspertlərdən fərqli olaraq, Azərbaycanda bu görüşlə bağlı ümidverici gözləntilər yoxdur. Əslində Azərbaycan münaqişəsinin dinc yolla həlləməsi üçün hər şeyi edib və edir. Lakin qarşı tərəfin təxribatları bitib-tükənmək bilmirsə, bunun hesabını məhz Qaregin öz ölkəsinin başında dayanan canilərdən soruşmalıdır. Bu gün Bakıda 30 mindən artıq erməninin yaşadığını, Bakıdakı erməni kilsəsində min-

lərlə dini ədəbiyyatın qorunduğunu Qaregin əsas arqument kimi S.Sərkisyan hakimiyyətinin gözüne soxaraq deməlidir ki, Qarabağda azərbaycanlı və erməni əhalinin birləşməsinin mümkünəzliyi barədə iddianız tam yalandır. Ancaq o, bunu etmir, çünki özü də Qarabağın işğalında maraqlı personadır.

Düzdür, erməni tərəf Qarabağla bağlı irəliləyişlərin anonsunu edib. "Yaxın zamanlarda Qarabağ məsələsi ilə bağlı ciddi hadisələr olacaq, lakin hansı hadisələr, bunu proqnozlaşdırmaq çətindir" - Ermənistan XİN-in mətbuat katibi Tigran Balayan deyib. Lakin bu nikbinliyi elə eyni gündə Qarabağ separatçılarının davranışları alt-üst etdi. Belə ki, Qarabağdakı rejimin başçısı Bako Saakyan yayda keçirdiyi qondarma "prezident seçkisi"nin nəticəsini "rəsmiləşdirmək" üçün 7 sentyabrda "and içdi". Əslində bunun bir oyun olduğunu, ciddiyyə alınmadığını hər kəs bilir. Lakin balacaların bu oyununun arxa-

sında böyük güclərin dayandığı da sirr deyil, əks təqdirdə, onlar belə cürət edə bilməzdilər. Neçə ki, Qarabağdakı "ordu"nun zabiti Azərbaycan ordusunun dəfələrlə güclü olduğunu etiraf edir. Ancaq bununla belə, Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin rəsmisi hələlik Rusiyanın köməyinə ehtiyac duymadığını iddia edir. Şübhəsiz ki, bu cür açıqlamalar və davranışlar başqa bir atalar sözünü-"arxalı köpək qurd basar"ı yada salır.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu da "Yeni Müsavat"a dedi ki, 8 sentyabr görüşündən ciddi nəticə gözləmir: "Dini liderlərin görüşündə Allahşükür Paşazadə Dağlıq Qarabağda girov saxlanılan iki vətəndaşımızın azad olunmasına çalışmalıdır. Razılışma əldə olunacağına ümidim az olsa da, hər halda, məsələni erməni katolikosu qarşısında qaldırmaq lazımdır. Elə etmək lazımdır ki, görüşü təşkil edən rus pravoslav kilsəsinin rəhbəri də bu məsələyə münasibət bildirsin. Əks halda, dini liderlərin görüşünün ciddi əhəmiyyəti olmayacaq. İki girovumuzun azad olunması isə konkret nəticə olar və bu amil Allahşükür Paşazadənin də ümumi işə verdiyi əsas töhfə sayılır".

Bu ümitsizliyə əsas verən arqumentlər isə kifayət qədərdir. Əgər Ermənistan və Qarabağ separatçıları sülh danışıqlarına önəm versəydilər, o halda ən azı sentyabrda gözlənilən dini liderlərin Moskva və XİN başçılarının Nyu-York görüşündə sakit oturardılar. Lakin onlar nəinki sakit oturmur, hətta bugünlərdə Laçın rayonunda sünü məskunlaşma işlərini davam etdirir, su layihələrini gerçəkləşdirirlər. Bütün bunlar Azərbaycanı savaşa çəkməyə xidmət edir.

Digər tərəfdən, Ermənistan həyasızcasına Azərbaycanın AŞ PA-dakı mandatının dondurulması məsələsinə qaldıracağı deyir, Qarabağ separatçıları isə BMT-də Bakıya qarşı "Qarabağı izolyasiyada saxlaması ilə bağlı" (!) iddia qaldırılacağını bildirirlər. Bütün bunlar sülhə yer qoymur. BMT-nin 4 qətnaməsini yerinə yetirmək əvəzinə, Azərbaycana qarşı absurd iddialar qaldıran tərəf sülh danışıqlarına, sadəcə, status-kvonu qoruyub-saxlamaq naminə gedir, bu, şübhəsizdir!

Baş nazirin müavini, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Əli Həsənov nəvəsinin törətdiyi avtomobil qəzasında dünyasını dəyişən şəxsin ailəsini təminat altına alıb.

Musavat.com xəbər verir ki, qəza zamanı Əli Həsənovun nəvəsi Nail Allahverdiyevlə birlikdə avtomobildə olan və dünyasını dəyişən Mehdi Əliyevin ailəsinə Əli Həsənov tərəfindən maddi yardım göstərilib. Əli Həsənov mərhum Mehdi Əliyevin ailəsinə ev və avtomobil verib. Baş nazirin müavininin maddi təminatı bununla da bitməyib. Ə. Həsənov mərhum Mehdi Əliyevin xanımını işlə təmin edib, onun 3 yaşlı övladını da 18 yaşına çatanaqədək himayəyə götürüb.

Məsələ ilə bağlı mərhumun anası Nazilə Əliyeva ilə əlaqə saxlanılıb. O, bu mövzu ilə bağlı sualları cavablandırmaq istəmədiyi bildirib.

"Yəqin ki, mənə başa düşərsiniz. Mən bir daha bu mövzuya qayıtmaq istəmirəm" deyərək, N.Əliyeva bildirib.

Qeyd edək ki, Nail Allahverdiyev hazırda 1 sayılı Bakı İstintaq Təcridxanasında saxlanılır. "Report"un əldə etdiyi xəbərə görə isə N.Allahverdiyev istintaqa verdiyi ilkin ifadəsində özünü təqsiri bildiyini söyləyib. O, hərəkətidən peşman olduğunu deyib.

Bundan başqa, N.Allahverdiyev barəsindəki məhkə-

mə qərarından apelyasiya şikayəti verməkdən imtina edib. Həmçinin o, barəsində seçilmiş həbs-qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz edilməsi barədə də məhkəməyə müraciət etməyib.

Məlumatla görə, Bakı İstintaq Təcridxanasında saxlanılan N.Allahverdiyevin cinayət işi çərçivəsində heç bir zərərçəkmiş şikayət ərizəsi ilə istintaq orqanlarına müraciət etməyib.

Xatırladaq ki, bu il avqustun 3-də saat 21 radələrində paytaxtın Nərimanov rayonu ərazisində "Mercedes-Gelandawagen" markalı avtomobilə iki nəfərin ölümü və iki nəfərin müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alması ilə nəticələnən ağır yol-nəqliyyat hadisəsi baş vermişdi.

Qəzani törədən şəxsin əvəlcə Mehdi Əliyev olduğu və onun dünyasını dəyişdiyi bildirilirdi. Amma sonra aparılan araşdırmalar zamanı məlum oldu ki, sükan arxasında Əli Həsənovun nəvəsi olub. Mehdi Əliyev sürücü olsa da həmin vaxt avtomobili idarə etməmiş.

Rəsmi məlumatla görə, faktla əlaqədar Cinayət Məcəlləsinin 263.3-cü (yol hərəkəti qaydalarını pozma - iki və

"Qaçqınkom" sədrinin həbsdəki nəvəsinin adı ətrafında müəmmalı piar

Əli Həsənov nəvəsinin törətdiyi qəzada ölən Mehdi Əliyevin ailəsinə ev və avtomobil verib; təcridxanada olan nəvə isə "peşmanam" deyib

daha artıq şəxsin ölümünə səbəb olduqda) və 264-cü (Yol-nəqliyyat hadisəsi yerində qəzaya) maddələri ilə cinayət işi başlanıb. Qəzanın baş verdiyi ərazidə olan müşahidə kameralarının görüntülərinə baxış zamanı sükan arxasında 1994-cü il təvəllüd-

lü Nail Allahverdiyevin olması təsdiqini tapıb. Daha sonra onun barəsində məhkəmənin qərarı ilə 4 ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Araşdırmalar zamanı məlum olmuşdu ki, həmin vaxt Nail Allahverdiyev "Mazda" markalı avtomobillə ötürür-

müş. Həmin avtomobilin sürücüsü 1995-ci il təvəllüdü Mir-məhəmməd İsmayilov barəsində isə inzibati həbs qərarı verilib.

Qəza zamanı dünyasını dəyişənlərdən biri piyada Vaqif Əsədov olmuşdu. O, yol kənarında olarkən Nail Allahverdiyevin idarə etdiyi avtomobilin altında qalaraq dünyasını dəyişmişdi. Mərhum Vaqif Əsədovun kiçik oğlu mətbuata açıqlamasında qəzaya səbəb olanların cəzalandırılmasını istəmişdi. Onun digər övladları isə bunun əksi olaraq "nə düşübsünüz Nailin üstünə?" deyərək mətbuat nümayəndələrini qınamışdılar.

Onlar bu mövzu haqda danışmaq istəmədiklərini və media nümayəndələrindən onları

narahat etməmələrini istəmişdilər.

Qəza zamanı yaralanan iki nəfər isə Türkiyə vətəndaşları idi. Ər-arvad olan şəxslər müalicə üçün Türkiyəyə yola salınıb. Onlar Türkiyənin keçmiş prezidenti Abdulla Gülün qohumlarıdır.

Ə.Həsənovun qəzanın qurbanlarından birinə jesti və bunun ardından nəvəsinin peşmanlıq ifadəsinin yayılması bir az da piar-kampaniyaya oxşayır. Mümkündür ki, Ə.Həsənov nəvəsinin azadlığı üçün təkəvül pulu vəsaitini deyil, qərar verən səlahiyyətli şəxslərə də ağız açmaq niyyətində olsun. Bunun üçün də belə bir kampaniyanın aparılması vacibdir...

□ "YM"

"Exchange"lərin "bəxti" nə vaxt açılacaq...

Əkrəm Həsənov: "Hər bir halda ilin sonunadək bu məsələ həllini tapacaq"

2017-ci il aprelin 25-də Milli Məclisdə "Valyuta tənzimi haqqında" Qanuna edilən dəyişikliklər nəticəsində iki il öncə bağlanan "Exchange"lərin (valyutadəyişmə məntəqələri) fəaliyyətinə icazə verildi. Lakin üzərindən 5 aya yaxın vaxt keçməsinə baxmayaraq, hələ də paytaxtda valyutadəyişmə məntəqələrinin qapısı bağlıdır.

Hazırda bu prosesi banklar həyata keçirsə də, şənbə və bazar günlərində, həmçinin bayram günlərində, eləcə də iş vaxtının bitdiyi saatlarda yerli vətəndaşlarla yanaşı turistlər də valyuta dəyişmədə çətinlik yaşayırlar. Şəhərin mərkəzində turistlərin daha çox toplaşdığı yerlərdə bank filialları önündə növbələr yaranır.

Bəs görəsən, VDM-lərin hələ də fəaliyyətə başlamamasının səbəbi nədir?

"Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu problemi şərh edən iqtisadçı ekspert, hüquqşünas Əkrəm Həsənov vurğuladı ki, ümumilikdə ha-

zırda valyutadəyişmə ilə bağlı çətinlik yoxdur: "Banklar və onların filialları məhdudiyetsiz xarici valyuta satır və alır. Sadəcə, bütövlükdə bankların vəziyyəti ağır olduğu üçün istirahət günlərində işləmək onlara xərclər baxımından sərf etmir. Qeyri-iş günlərində valyuta alıb-satan az olur deyərək banklara da həmin günlərdə işləmək sərf etmir (əmək haqqı və s. xərclər var). Bununla belə, qeyri-iş günlərində bəzi filialları işləyən banklarımız da var, onlar mübadilə əməliyyatları aparır. Avropa ölkələrinin çoxunda hətta bank filiallarının əksəriyyəti hazırda valyuta mü-

badiləsi əməliyyatları aparır. Çünki tələbat azdır. Bizdə də hazırda tələbat azaldığı üçün vəziyyət belədir".

Valyuta mübadiləsi məntəqələrinin fəaliyyətinə gəlinə, iqtisadçı qeyd etdi ki, hələ may ayında "Valyuta tənzimi haqqında" Qanuna bu barədə müddəalar daxil edilsə də, qanunun icra mexanizmləri tam hazır deyil: "Dövlət başçısı may ayında imzaladığı fərmanla Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına tapşırıb ki, 3 ay ərzində prezidentlə razılaşdırmaqla, valyuta əməliyyatlarının aparılması qaydasını, Vergilər Nazirliyi ilə razılaşdırmaqla, valyuta mübadiləsi fəaliyyətinə lisenziya almış şəxslər tərəfindən valyuta mübadiləsi əməliyyatları üzrə gəlirlərin və xərclərin uçotunun aparılma-

sı qaydasını hazırlasın. Habelə, valyuta mübadiləsi fəaliyyətinə lisenziyanın alınması üçün ərizənin formasını, valyuta mübadiləsi fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi qaydasını, girov vəsaitinin geri alınmasına dair rəyin formasını, valyuta mübadiləsi əməliyyatlarının həyata keçirilməsi üçün təşkilati, texniki təchizat və təhlükəsizlik tələblərini, valyuta mübadiləsi əməliyyatları üzrə uçotun, hesabatın və sənədləşmənin vahid formalarını, onların təqdim olunması qaydasını və müddətlərini, valyuta mübadiləsi fəaliyyəti həyata keçiriləcək obyektlərin yerləşəcəyi əraziləri, habelə təsdiqedic sənədlərin siyahısını müəyyən etsin. Görünən odur ki, bütün bu işlər hələ yekunlaşmayıb. Ümumən Prezidentin bu cür göstərişlərini nəinki aylarla, hətta illərlə icra etməyən qurumlar var. Bu artıq adi hal alıb. Palatanın 3 aylıq müddəti isə tezəcə bitib. Düşünürəm ki, burada istək və ya iradə yoxdur. Sadəcə, yay ayları idi, məmurlar istirahət edirdilər, ola bilər ki, payızda bu iş intensivləşsin. Həm də Palatanın işi çoxdur. Bu işlərin görülməsinə onun daxilindəki hər-cəmlər də mane

olur. Hər bir halda yəqin ki, ilin sonunadək bu məsələ həllini tapacaq. Bununla belə, düşünürəm ki, VDM-lərin sayı çox olsun. Bu, biznes kimi artıq elə də sərfəli deyil. Amma hər bir halda yaranaçaqlar və o cümlədən qeyri-iş günlərində valyuta dəyişmək problemini həll edəcəklər".

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasından "Yeni Müsavat"a verilən məlumatda isə bildirilir ki, hazırda yerli vətəndaşların və turistlərin valyuta ehtiyaclarının qarşılanması ilə bərabər, onların bank xidmətlərinə rahat çıxışının təmin edilməsi istiqamətində çətinliklər tamamilə aradan qaldırılıb. Görülən tədbirlərin nəticəsi olaraq paytaxtda, bölgələrdə, eləcə də turistlərin sıx cəmləşdiyi yerlərdə ölkə vətəndaşları və turistlərin valyuta dəyişmə xidmətləri ilə bağlı heç bir çətinlikləri qalmayıb. Hazırda bu iş bankların baş ofisi, filial və şöbələri tərəfindən həyata

keçirilir, bəzi bankların mübadilə şöbələri həftənin bütün günləri 24 saat müştərilərə xidmət göstərir. Əsas ticarət mərkəzlərində yerləşən banklar isə uzadılmış iş rejimində çalışırlar. Turistlər həmçinin paytaxtın 5 ulduzlu mehmanxanalarında yerləşən bankların filial və şöbələri və orada yerləşdirilmiş valyuta mübadiləsi terminallarından istifadə etməklə valyuta mübadiləsi əməliyyatlarını həyata keçirə bilirlər.

Bayramlar və beynəlxalq miqyaslı tədbirlər zamanı isə MBNP-nin tövsiyəsi ilə banklar qeyri-iş günləri daxil olmaqla, gücləndirilmiş iş rejimində fəaliyyət göstərirlər.

MBNP maliyyə nəzarəti orqanı olaraq, istehlakçıların bank xidmətlərinə rahat çıxışının təmin edilməsinə daim nəzarət edir və yarana biləcək çətinliklərin aradan qaldırılması üçün mütəmadi olaraq monitorinqlər təşkil edir.

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ

Diplomu tanınmayanlar yenidən imtahan ediləcək

Təhsil eksperti problemdən çıxış yolu təklif edir

Son günlərdə xarici ölkələrdə oxuyub gələn gənclərin diplomlarının Azərbaycanda tanınmaması məsələsi aktual mövzulardan birinə çevrilib. Belə ki, son bir ildə 900-ə yaxın Azərbaycan vətəndaşının diplomu Azərbaycanda tanınmayıb.

"Təhsil Nazirliyinin Akkreditasiya və Nostrifikasiya İdarəsi tərəfindən yeni nostrifikasiya qaydaları hazırlanıb. Qaydalara əsasən dünyanın 500 ali təhsil müəssisəsini bitirəcək məzunların diplomları avtomatik olaraq Azərbaycanda tanınacaq. Hazırda qaydalar yekun müzakirə mərhələsindədir və yaxın müddətdə təsdiq olunması üçün hökumətə təqdim olunacaq". Bu barədə Təhsil Nazirliyinin Akkreditasiya və Nostrifikasiya İdarəsinin rəisi Samir Vəliyev APA-ya açıqlamasında qeyd deyib.

İdarə rəisi qeyd edib ki, yeni qaydalara əsasən dünya üzrə 500 ali təhsil müəssisəsinin siyahısı dərc olunacaq. Onun sözlərinə görə, dünya reytingli həmin təhsil müəssisələrinin məzunlarının diplomları avtomatik olaraq Azərbaycanda tanınacaq: "Həmin siyahıda nəzərdə tutulmayan digər təhsil müəssisələrini bitirən məzunların diplomları isə Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən təşkil olunan imtahanlar əsasında bilik və bacarıqlarını təsdiq etdikdən sonra nostrifikasiya ediləcək".

"XXI Əsr" Təhsil Mərkəzinin rəhbəri, təhsil eksperti Etibar Əliyev öz ölkələrində belə tanınmayan universitetləri bitirənlərin Bakıda yenidən imtahan edilməsinin normal qərar olduğunu dedi: "Burada söhbət tələbələrini adlarını hansısa ali məktəbə yazdırmalarından, yaxud akademik arayış getirməsindən getmir. Həm də Təhsil Nazirliyi tərəfindən tələbələrə semestr boyu sessiyalarda iştiraklarının sənədlərinin tələbi, həmin ölkəyə gediş-gəliş qeydiyyatları tələb olunur, aldıkları zəruri biliklər yoxlanılır. Əlbəttə ki, bu qərar normal qərardir. Söhbət Oxford kimi dünya şöhrətli universitetlərdən getmir. Sadəcə olaraq, elə universitet adları ortaya çıxır ki, həmin universitetləri heç öz ölkələrində belə tanımır. Ona görə də bu cür universiteti bitirən uşaqların yenidən imtahan edilməsi normal qarşılanmalıdır. Əgər prosedur qaydalarında bir nöqsan yoxdursa, həmin diplomlar təsdiqlənir və Təhsil Nazirliyinin imzası ilə müvafiq sənəd verilir. Burada əsas məqsəd saxta ali təhsilin qarşısını almaqdır. Saxta yolla postsovet məkanına daxil olan ölkələrin universitetlərində, Avropada və digər ölkələrdə saxta sənəd əldə etməklə müəyyən idarə və təşkilatlarda işə cəlb olunmağa cəhd göstərir. Bu idarə və təşkilatlar isə təhsillə bağlı prosedur qaydalarını yoxlamaq iqtidarında deyillər. Ölkədə təhsil siyasətini həyata keçirən qurum Təhsil Nazirliyi olduğundan, əlbəttə ki, bu sənədlər yoxlanılmalıdır".

Təhsil eksperti dövlət xətti ilə, yəni "Azərbaycan vətəndaşlarının xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı" yenidən bərpa olunarsa, bunun çox yaxşı nəticələr verə biləcəyini dedi: "Bu proqram ölkənin kadr potensialını tamamlayan, inkişaf etdirən bir proqramdır. Mən çox təəssüflənirəm ki, o proqram dayandı. Azərbaycan üçün lazım olan strateji sahələr, eyni zamanda hansı sahədəki yüksək səviyyəli kadrlar çatışmır, həmin proqram əsasında təhsil alıb gələnlər şübhəsiz ki, o tələbi yerinə yetirə bilirdi. Maraqlı bir məqamı qeyd edim. Qazaxıstan 1992-ci ildən xarici ölkələrə minlərlə magistr və bakalavr təhsili almaq istəyənləri aparıcı universitetlərə göndərir. Bunun da artıq çox yaxşı nəticələri var. Bizdə isə bu proqram çox qısa bir vaxtda oldu və çox qısa bir vaxtda da qapandı. Bu, davamlı olmalı idi. Biz artıq həmin proqramla oxuyub gələn gənclərin həmin sahələrdə mütəxəssis kimi çalışdığını görürdük. Bunlar həm də insan kapitalının inkişafına önəm verə bilən bir faktor idi. Əgər bu proqram bərpa olunsaydı, kənar faktorlar, hansısa tanınmayan universitetdən məzunun diplomunu tanınması və sairə ikinci, üçüncü dərəcəli məsələlərə çevrilə bilər".

□ Günel MANAFLI

Yeni dərs ilinə sayılı günlər qalıb. Övladı ali məktəbə qəbul olunanlar böyük sevinc hissi ilə bu yeni mərhələnin başlanmasını gözləyirlər. Maddi imkanı nisbətən yüksək olanlar isə uşaqlarını xaricdəki ali məktəblərdə oxutma yolunu seçiblər. Bir çox insanlara elə gəlir ki, Avropadakı ali məktəblərdə təhsil almaq övladı üçün bütün hallarda yaşıl işıq yandıracaq. Oranı bitirənlərin pis həyat yaşaması şansı yoxdur və sair və ilaxır.

Halbuki bu günə qədər bir çox diktatorların, qəddar dövlət başçıların Avropadakı, eləcə də öz ölkələrindəki məşhur ali məktəblərin məzunları olduğu üzə çıxıb. Necə oxuyublar? "Oralarda" rüşvətin, tapşırığın heç bir rol oynamadığını nəzərə alanda.... demək ki, gələcəyin diktatorları orada yüksək ali təhsil ala bilsinlər. O zaman niyə belə bir nəticə ortaya çıxır?

Gəlin, dünyanın yüksək səviyyəli ali məktəblərini fəth etmiş qaniçən diktatorların dosyesini bir yada salaq.

İkipilləli ali təhsilli hüquqsünas - Səddam Hüseyn

Öncə İraqın mərhum lideri Səddam Hüseynəndən başlayaq. 1937-ci ildə İraqın Tikrit şəhərində çoban ailəsində anadan olan Səddam 17-20 yaş arasında Bağdad Universitetində hüquq elmi üzrə təhsil alıb. 1957-ci ildə BƏƏS Partiyasına üzv olub. 1959-cu ildə İraqın o zamankı baş naziri olmuş Əbdülkərim Qasım qarşı hazırlanmış sui-qəsdə iştirak edir. Sui-qəsd zamanı yaralanır və birinci Suriyaya sonra isə Misirə qaçır. Sür-gündə yaşadığı zaman Qahirə Universitetində (1962-1963) hüquq elmi üzrə yenidən təhsil alır. 1963-cü ildə BƏƏS Partiyasının İraqda hakimiyyətə gəlməsindən sonra təhsilini İraqda davam etdirmək qərarına gəlir.

İsveçrədə dərs buraxan, imtahandan keçə bilməyən diktator

Şimali Koreyanın gənc diktatoru Kim Çen İn ölkəsində "dahi varis" tituluunu dayışır. Hazırda dünyanın ən gənc dövlət başçısı olan Kim Çen İnin xasiyyətinə hətta İsveçrədəki təhsil də təsir etməyib. Onun Avropada çox pis oxuduğu, dərslərini çatdırmadığı deyilir. İsveçrənin "Le Matin Dimanshe" nəşrinin yazdığına görə, ilk təhsil ilində o, 75 gün, ikinci ilində isə 105 gün dərstdə olmayıb. Dərslərə bir qayda olaraq nahardan sonra gəlib çıxırmış. İntellektual qabiliyyəti ilə seçilməyib, əksinə, hətta ən asan sayılan imtahanlardan zəif nəticə göstərmiş. İngilis və alman dillərini pis bilən gələcək diktator özündən iki yaş kiçik uşaqlarla bir sinifdə təhsil alıb. Nisbətən yaxşı qiymətləri isə musiqi dərslərindən olub.

1999-cu ildə İsveçrədən qayıdan Kim Çen İn o vaxtdan bəri bir daha Avropaya getməyib. Onun Avropada təhsili başa vurduğu barədə də dəqiq məlumat yoxdur. Ölkəsində universitetdə təhsil alıb. Hələ 2007-ci ildən ölkə rəhbəri postuna hazırlanan Kim Çen İn 2010-cu ildə rəsmi şəkildə varis elan edilib.

Fransız liseyləri, İsveçrə ali məktəbləri... axırda da qaniçən, başkəsən diktator

Dünyanı qana bürüyən qəddar liderlərin şanlı təhsil həyatı; "qırmızı diplom" dünyanı qırmızı qanla sulamağa mane olmurmuş

İnternat məktəbindən qovulsa da...

Liviyanın tarixə iz salmış diktator rəhbəri Muammar Qəzzafinin təhsil həyatına gədən yolu da qəribə olub. O, ailənin axırıncı və tək oğlan uşağı idi. Atası kasıb bir bədəviydi, tez-tez yaşayış yerini dəyişirdi. Elə bu üzəndə 9 yaşında məktəbə gedən Muammar 3 məktəb dəyişməyə mə-

xud da təhsil haqqını ödəyə bilməməsi ucubatından Hafiz Əsəd bu arzusunun vaz keçib hərbi olmuşdu. Oğlunun hərbi həkim olmasını istəyən prezidentin arzusunu gerçəkləşdirmək üçün Bəşər universitetdə məhz həkim ixtisasını seçib. 1988-ci ildə universiteti bitirən Bəşər Əsəd hərbi hospitalda işləməyə başlayıb. 1991, başqa mənbələrə görə 1992-ci ildə təcürüb keçmək

üçün Böyük Britaniyaya yollanıb. "Western Eye Hospital"da təcürüb keçən B.Əsəd 1994-cü ildə təcürübü yarımçıq qoyaraq ölkəsinə dönüb...

Kambociya lideri olmuş Pol Pot isə 1925-ci ildə çoxuşaqlı varlı ailədə doğulub. Cavan oğlan orta təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurub. 1949-cu ildən Paris Universitetində radioelektronikanı araşdırıb. Həmin dövrdə marksizmlə maraqlanıb və Fransa Kommunist Partiyasına daxil olub. Kommunist düşüncələrlə yaşayan Pol Pot təhsil həyatını tamamlaya bilməyib. Buna görə 1952-ci ildə öz vətəninə qayıdan Pol Pot 1960-cı ildə qeyri-qanuni Kommunist Partiyasının qurulmasında böyük rol oynamış. O dövrdə xalq hakimiyyətə olan Şahzadə Sayqonun rəhbərliyindən xalq məmnun idi.

Çauşeski ibtidai təhsil almış çəkməçi - oxumağa pulu olmayıb...

Ruminiyanın keçmiş prezidenti Nikolae Çauşesku 26 yanvar 1918-ci ildə Skorniceşti kəndində kəndli ailəsində dünyaya gəlib. Ailənin 10 uşağından biri idi. Ailəsi kasıb yaşasa da atası ona ibtidai təhsil verə bilib. 11 yaş olarkən Buxaresta köçüb, çəkməçi yanında çəkməçiliyi öyrənməyə başlayıb. 15 yaşında kiçik çəkməçi dükanında işləyib. 1932-ci ildə gizli fəaliyyət göstərən kommunist gənclər hərəkatına qoşulub, 1936-cı ildə isə Kommunist Partiyasına üzv olub. Kommunistlərin mitinglərində iştiraka və təbliğata görə həbs edilən gələcək diktator iki il türmə həyatı yaşayıb.

□ Sevinc TELMANQIZI

bur olmuşdu. Atası daha sonralar oğlunun məktəb illərini belə xatırlayırdı: "Mənim oğluma bir künc tutmaq üçün pulum yoxdur. Ona görə də onu arxamca sürüməyə məcburdum. O, məktəbə gətdiyi zaman məsciddə gecələyir və istirahət günləri səhrada 30 km yolu qət edərək yanımıza gəlirdi".

Yeniyyətlik illərində Qəzzafi Misir inqilabının və panarabizm ideyasının lideri, Misir prezidenti Kamal Abdul Nasarın qızğın fanatına çevrilir. Hələ 14 yaşında Muammar siyasətə meyl etməyə başlayır. 1956-cı ildən başlayaraq Qəzzafi anti-İsrail mitinglərində iştirak etməyə başlayır. 1959-cu ildə Sebh şəhərində yaradılan gizli anti-İsrail təşkilatının əsas aktivistlərindən biri olur. 1961-ci ildə Muammar siyasi fəaliyyətinə görə Sebh internat məktəbindən qovulur. Buna baxmayaraq, Qəzzafi 1962-ci ildə Benqazi Universitetinin tarix fakültəsinə daxil olur. Universiteti leytenant rütbəsi ilə bitirən Qəzzafi Britaniyada hərbi hazırlıq keçir və bundan sonra ona kapitan rütbəsi verilir.

3 ilə müəllim olan diktator

İtaliyada faşizm rejiminin diktatoru Benito Mussolininin durumu da fərqli olub. Bu şəxs

çok yaxşı oxuyub, tarix, coğrafiya, xarici dillər onda xüsusilə uğurlu alınıb. Cəmi 3 il ərzində müəllim diplomu alıb. Lakin iş yeri axtarışı uzun çəkib - kifayət qədər iş yeri olmayıb. Nəhayət, kiçik bir şəhərdəki orta məktəbdə ştatdankənar müəllim işinə düzəlib. Amma iş yerində çox qala bilməyib.

Fransız liseyi, tibbi təhsil... axırda da başkəsən

Suriyanın prezidenti olmuş diktator Bəşər Əsədin təhsil həyatını da parlaq saymaq olar. O, 1965-ci ilin 11 sentyabrında Dəməşqdə dünyaya gəlib. Bəşər Əsəd ibtidai və orta təhsilini elit məktəbdə - ərəb-fransız liseyində alıb. Məlumatlara görə, o, dərslərini yaxşı oxuyub, nümunəvi şagird olub. İngilis dilini bilir, fransızca sərbəst danışdı. 1982-ci ildə liseyi bakalavr dərəcəsi ilə bitirən Bəşərin bundan sonrakı həyatı haqda məlumatlar bir-birinə uyğun deyil. Bəzi mənbələrə görə, liseyi bitirdikdən sonra o, orduda xidmətə yollanıb. Başqa bir məlumata əsasən gənc Bəşər dərhal universitetə daxil olub. Hafiz Əsəd oğlunun həkim olmasını arzulayırdı. Çünki özü vaxtilə həkim olmaq istəmişdi. Ancaq Ərəb-İsrail müharibəsi, ya-

Bakıda sovet izləri...

Paytaxtda hələ də "26 Bakı komissarı" küçəsi qalır; Fəxri Xiyabanda bolşeviklərin başdaşlarına nələr yazılıb?

Sovet hökumətinin dağılmasından 26 il keçsə də, Azərbaycanda hələ də o vaxtki hökumətin izlərinə rast gəlmək mümkündür. Bu izlər müxtəlif binaların üzərində yazı formasında, küçələrin adlarında, bələdiyyələrdə, hətta Fəxri Xiyabanda yerləşən qəbir daşlarında belə qalmaqdadır.

İlk olaraq şəhərin mərkəzində bu izləri axtardıq. Bəzi yerlər var ki, orada sovet izlərini tapmaqda heç də çətinlik çəkmirsən. Həmin izlər açıq şəkildə, hər kəsin gözü qarşısındadır. Məsələn, "İstiqlaliyyət" küçəsində yerləşən Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin binasının yuxarı hissəsində kiril əlifbası ilə yazılmış "Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası" yazısı hələ də dəyişdirilməyib. Maraqlıdır ki, bu yazı ilə bağlı bir neçə il öncə verilən açıqlamalarda qeyd olunur ki, bu, tarixdir və toxunmaq olmaz. Ancaq o da məlumdur ki, elə "Sovetski" adlanan məhəllədə bir sıra tarixi binalar sökülən zaman nədənsə heç kim məsələyə tarixi yöndən yanaşmadı. Onu da qeyd edək ki, Azərbaycan müstəqillik mücahdələrinə başladığı ilk illərdə hərəkatçıların toplaşdığı, qərar verdiyi və Azərbaycanın üçrəngli bayrağının ilk dəfə dalğalandığı məkanlardan biri də bu bina olub. Digər tərəfdən, həmin bina 1905-1906-cı illərdə tikilib, onun inşa tarixinin də SSRİ-yə aidiyyəti yoxdur.

Bundan başqa, yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, paytaxt rayonlarında bir sıra küçələrin adlarında sovet hökuməti hələ də "hakimiyyətdədir". Məsələn, Sabunçu qəsəbəsində "Bakı komissarı" küçəsini qeyd edə bilərik.

Şəhərin mərkəzində, Bülbül küçəsində yerləşən binanın girişində Leninin 1.70 sm uzunluğunda olan heykəli saxlanılır. Heykəlin kim tərəfindən hansı məqsədlə ora qoyulması bilinmir. Tarixçilər hesab edirlər ki, ola bilər heykəl, sadəcə olaraq, orada unudulub. Ancaq fakt budur ki, heykəl oradadır.

Ümumiyyətlə, onu da qeyd edək ki, sovet dövründə Azərbaycanda Leninin 50-yə yaxın heykəli və büstü mövcud olub. Onlardan ən məşhuru 1955-ci ildə indiki Azadlıq meydanının önündə ucaldılan heykəl idi. 1991-ci ildə bu heykəl Azərbaycan rəhbərliyi tərəfindən demontaj olundu.

Müstəqillik illərində isə Azərbaycanda Leninin yeganə abidəsi Qəbələ rayonunun Qəmərvan kəndində yerləşir. Həmin heykəlin hündürlüyü 3 metrdir yuxarıdır. Heykəli daha çox Azərbaycan Kommunist Partiyasının fəalları ziyarət edirlər.

Bütün bunlardan da dəhşətli Birinci Fəxri Xiyabanda rastlaşdığımız mənzərə oldu. Belə ki, Fəxri Xiyabanda Səməd Vurğunun məzarının sağ

tərəfində sıra ilə şəkilsiz qəbirlər var. Həmin qəbirlərin baş daşının üzərində açıq şəkildə cümhuriyyətimizin qurucularına qarşı həqarət öz əksini tapıb. Başdaşlarından biri Əli Bayramova aiddir. Daşın üzərində bu cümlələr qeyd olunub: "Müsavat cəlladları tərəfindən vəhşicəsinə öldürülmüş alovlu bolşevik Əli Bayram oğlu Bayramov 1889-1920". Eyni fikirlər daşın üzərində rus dilində də yazılıb.

Qeyd edək ki, indiki Şirvan şəhəri bir zamanlar Əli Bayramovun adını daşıyırdı. Lakin 2008-ci ildə Milli Məclisdə şəhərin adının Şirvan olaraq dəyişdirilməsi ilə bağlı qərar qəbul olunub. Şəhərin adı dəyişdirilsə də, həqarət dolu daş lövhə Fəxri Xiyabanda hələ də qalmaqdadır.

Orada ikinci belə qəbir Musevi Mir Fəttah Əli oğluna aiddir ki, bu qəbrin də üzərində yazılıb: "Müsavat qatillərinin əli ilə öldürüldü".

Fəxri Xiyabanda üzərində "Azərbaycanda Sovet İttifaqının qurulmasında böyük xidmətləri olub" cümləsi yazılmış digər qəbirlərə də rast gəlmək mümkündür. Maraqlısı budur ki, orada təmizlik işləri aparılan, əraziyə bələd olduğuunu bildiren işçilər bu məzarlardan xəbərsiz olduqlarını dedilər. Onlardan həmin məzarların yerini soruşduğumuz zaman qeyd etdilər ki, burada elə bir qəbir ola bilməz.

Ancaq işçilər görməsə də məzarlar turistlərin gözlərindən yayınmır. Elə biz orada olduğumuz zaman rusiyalı turistlərin bu məzarları ziyarət etdiyinin şahidi olduq. Hələ Musevi Mir Fəttahın məzarının üzərinə tər qəfənlər də qoyulmuşdu. Bu isə onu göstərir ki, qəbirlər Fəxri Xiyabanda nə qədər dərinlikdə yerləşsələr də bu məzarları ziyarət edənlər yox deyil. Təəssüf ki, onları da əksəriyyəti turistlərdir...

Mövcud vəziyyətlə bağlı tarixçi Dilavər Əzimli musavat.com-a bildirib ki, bu kimi izlər şəhərdən yığıldırılmalıdır: "Heykəllər xüsusi yerlərə köçürülməlidir. Bununla bağlı Avropa nümunəsindən faydalanmaq lazımdır. Məsələn, Böyük Britaniyada baxırsan ki, Oliver Kromvelə onun yanında da bu şəxsə qarşı çıxan insanın da heykəlini ucaldıblar. Hesab edirik ki, bu kimi parklar düzəltmək olar. Həmin parklarda Leninin də heykəlini qoymaq olar. Bakıdan bu kimi qalıqların silinməsinin ən böyük günahı icra nümayəndələrində, bələdiyyələrdə və digər

əlaqədar təşkilatlardadır. Mən də tez-tez rastlaşıram. Bu, çox pis haldır və pis hal kimi də qarşılayıram. Hətta elə yerlər var ki, orada Azərbaycan xalqının qətlinə iştirak etmiş keçmiş bolşeviklərin adları qalıb. Yazırlar ki, filan bolşevik bu binada yaşayıb. Əslində bu, müvafiq qurumların işləməməsinin nəticəsidir. Həmin qurumların rəhbərlərinin başlan yalnız vəzifə tutmağa, qo-

hum-əqrəbalannı işə qoymağa qarşı. Bu adamları belə bir şey maraqlandırmır. Bu məsələ sırf olaraq dövlətçiliklə bağlıdır. Dövlətçilik isə odur ki, bir insan şəhəri gəzəndə orada millilik, dövlətin atributlarını görsün. Təəssür edin ki, xarici qonaq gəlir sağa baxır, orada bir sovet izi görünür. Sola baxanda başqa bir nüansı müşahidə edir. Belə olan halda turist nə düşünəcək? Çox pis

haldır. Təəssüf ki, 1991-ci ildən bəri 26 il keçsə də, bu məsələ hələ də həllini tapmayıb. Salyan tərəfdə bir hüquqi binanın üzərində hələ də "Slava KPSS" (Kommunist Partiyasına eşq olsun) yazısı qalıb. Hərfləri çıxarıb-

lar, yerində işarələri qalıb. Münasibət, dövlətçiliyin özünə qarşı münasibətdir. Bu dövləti sevən insan bu kimi şeylərdə son dərəcə diqqətli olmalıdır.

□ Əli RAIS
Fotolar müəllifindir

Ölkədə yol qırğını: 6 ölü, 16 yaralı
Sentyabrın 6-da Azərbaycanda baş vermiş yol qəzaları nəticəsində 6 nəfər ölüb. Lent.az xəbər verir ki, dünyanın ölkədə ümumilikdə 14 ağır yol qəzası qeydə alınıb. Nəticədə vəfat edən şəxslərdən başqa daha 16 nəfər də xəsarət alıb.

Samux rayonunda "Hyundai" markalı avtomobilin ağaca çırpılması nəticəsində 59 yaşlı iki kişi vəfat edib. Siyəzən rayonunda - Bakı-Quba yolunun 102-ci kilometrliyində Rusiya Federasiyası vətəndaşlarının olduğu "Hyundai Elantra"nın aşması nəticəsində isə dağıstanlı qadın dünyasını dəyişib, daha 3 nəfər xəsarət alıb.

6 sentyabrda baş vermiş və ölümlə nəticələnən yol qəzalarından üçü Bakıda baş verib. Xəzər rayonunun Qala qəsəbəsində "Chevrolet Aveo" 40 yaşlı kişini, Yasamal rayonu A.Abbasov küçəsində isə minik avtomobili 61 yaşlı kişini vurub öldürüb. Sabunçuda minik avtomobili ilə evakuatorun toqquşması nəticəsində isə 23 yaşlı kişi vəfat edib, daha 4 nəfər isə yaralanıb.

Bakıda 22 yaşlı qız özünü öldürdü

Bakıda intihar hadisəsi baş verib. Lent.az xəbər verir ki, sentyabrın 7-nə keçən gecə saat 02:20 radələrində Qaraçuxur qəsəbəsində yerləşən parkdakı turnikdən 1995-ci il təvəllüdü Tağıyeva Günel Samir qızının iplə asılmış meyiti tapılıb. Gənc qızın hansı səbəbdən həyatına son qoyması məlum deyil. Faktla bağlı Suraxanı Rayon Prokurorluğunda cinayət işi açılıb, araşdırma aparılır.

Paytaxtda güllələnmə

Bakının Sabunçu rayonunda silahlı insident baş verib. APA-nın məlumatına görə, hadisə Balaxanı qəsəbəsinin Güllüstan küçəsində qeydə alınıb. 1991-ci il təvəllüdü Məhərrəmov Etibar Məhərrəm oğlu sol qolundan dəlil keçən güllə yarası alıb.

Çoxlu qan itirən E. Məhərrəmov özü polisə məlumat verib və xəstəxanaya gəlib. Yaralı vəziyyəti ağır olduğundan yaxınları tərəfindən özəl klinikalardan birinə köçürülüb. Etibar Məhərrəm oğlunu güllələyən şəxsin Dəmirli Mikayıl Hüseyn oğlu olması müəyyən edilib və o tutulub. M.Dəmirlinin hadisə vaxtı istifadə etdiyi silah götürülüb. Bildirilir ki, hadisə şəxsi münasibətlər zəminində baş verib. E.Məhərrəmov əvvəllər Cinayət Məcəlləsinin 126-cı (qəsdən sağlamlığa ağır xəsarət yetirmə) maddəsi ilə məhkum edilib.

Elan

Ramazanlı Gündüz Rafiq oğluna verilmis NeA408597 11 illik orta məktəb atestati itdiyü üçün etibarsız sayılır

Cümə söhbətləri

Bismilləhir-Rahmə-nir-Rahim!
Qədir-Xum bayramı günlərini yaşayırıq. Bu, çox mübarək bir bayramdır. Bu bayramın özəməti, böyüklüyü, möhtəşəmliyi haqqında bir çox dəlillər vardır. Bir onu demək kifayətdir ki, bu bayram islami mətnlərdə «eydül-əkbər» - yəni «bayramların böyüyü», «ən möhtəşəm bayram» kimi qeyd edilmişdir.

Hərənin öz «İsmayıl»ı

Zilhicce ayında olan bayramlar öz mübarəkliyi ilə yanaşı, mahiyyətlərində olan mətləbləri çatdırmaq baxımından da böyük əhəmiyyət kəsb edirlər. Bu sırada, ilk növbədə Qurban bayramı və Qədir-Xum bayramı durur. Bu bayramların hər biri, insanın müqəddəratına təsir baxımından ümdə səciyyə daşıyır. Qurban bayramı ilə bağlı müəlif etdiyim bir dəyərli yazıdakı tezisə önə çıxan fəlsəfəni diqqətinizə çatdırmaq istərdim: «Sən necə, öz İsmayılını qurban verməyə hazırsanmı?» kimi bir vücdə sualla formul edilmiş bir tezis.

Hər bir insanın həyatında öz «İsmayıl»ı var. Bu, hər hansı bir nəfsani xislet də ola bilər, gözəl bir nemət də. Nəfsani xislet, insanın kamilləşməsinin qarşısının alan ünsür kimi, onun tərəfindən qurban verildikdə, insan kamilləşməyə doğru bir addım atmış olur. Bu, zahirən bəlkə də o qədər çətin şey deyil. Oqlanı yanaşmaya üstünlük verən insan asanlıqla anlayır ki, filan xüsusiyət və ya verdiş mənfəi səciyyə daşıyır və təhlillə, sonra əzm və özünü nəzarətlə bundan yaxa qurtara bilər.

Amma elə ola bilər ki, insanın hansısa verdişi, xasiyyəti, öyrəşdiyi bir şey ona o qədər əziz olur ki, həqiqətdə onu hətta öz övladından da əziz tutur. Ən əziz, ən mərkəzi bir şey ola bilər müəyyən nəsnə insan üçün. Və bu, onun ruhi tərəqqisini buxovlayan bir zəncir rolunu oynaya bilər. Və daha yüksək amal uğrunda, daha kamil mərhələ, daha üstün mənəvi məqam yolunda insan öz «İsmayıl»ını qurban verməyi bacarmalıdır. Hər bir insan öz «İsmayıl»ını tanımalı və öz İlahi missiyası yolunda bu qurbanı verməyə mənən, ruhən hazır olmalıdır.

Sən öz «İsmayıl»ını qurban verməyə hazırsanmı?

Bəli, hərənin bir «İsmayıl»ı var. Əziz bildiyi, özündən ayrıl-

Qədir-Xum hadisəsinin mahiyyətində nə durur?

Hacı İlqar İBRAHİMOĞLU, ibrahimoglu@gmail.com
İlahiyyatçı-filosof, İçərişəhər Cümə məscidinin imam-camaatı

həqiqi amallar yolunda qurban vermək hazırlığı, və bunu ixlasla, səmimiyyətlə etmək - hər zamanlar üçün diri və tərəvətli qalan bir qurban vermə məkətdir. Təbii ki, Uca Allahın insanları bu qurbanlarına nə bir tələbatı, nə bir ehtiyacı var. Bu, əslində insanın öz yüksəlişini, kamilliyi, müəyyənliyi üçün zəruri olan bir imtahandır. İnsanın bacarığı nə qədərdir, nə həddədir - bu sualın cavabını vermək üçün bir sınaqdır bu. İnsanın yetkinliyinə xidmət edən bir məkətdir bu.

Tarixdə, o cümlədən İslam tarixində yer alan faciələr İlahi yoldan sapmaların nəticəsidir. Bu da, öz növbəsində, insanların öz «İsmayıl»larını qurban verə bilməməklərini, özlərini acizliyə, məzumluğa məhkum etmələrinin nəticəsidir. Sədr-İslam dövründən, Həzrət Peyğəmbərdən (s) sonra yer alan fitnələr də məhz birilərinin məqamdan, vəzifə hərəsinə, cəhiliyyə dövrünə xas adətlərdən, tayfa təəssübündən keçə bilməməsinin acı nəticəsi idi. Peyğəmbərimizin (s) İlahi vəsiyyətini, Qədir-Xumda verdiyi tapşırıq və tövsiyələri «unutmağın» verdiyi nəticələr o qədər acı oldu ki, ümmət bugünkü bəni bəni çəkirdi.

Qədir-Xumun dərsləri

Qədir-Xum mövzusunda toxunduqda, ilk öncə onu qeyd etmək lazımdır ki, bu böyük tarixin mahiyyətinə varamadın, onun tələyüklü əhəmiyyətini dərk etməyi mümkün deyil. Məlumdur ki, Həzrət Peyğəmbər (s) vida həcindən sonra, Qədir-Xum adlı məkəndə 100 mindən artıq müsəlmanın önündə İmam Əlinin (ə) özündən sonra vəsi və İlahi canişin olması barədə çatdırışını ümmətə bəyan etdi. Bu, elə öz-özlüyündə böyük və əlamətdar hadisədir. Amma möv-

zu bununla da bitmir. Görək ki, bu seçimin mahiyyətində nə dururdu?

Məsələ ondadır ki, dəyərlər, aliiliklər, təqva, bütün işlərdə ilahilik tək Həzrət Peyğəmbər (s) dönməsinə aid göndəriş, bu dönmə ilə məhdudlaşan məsələ deyildi. İslam yalnız bu dönmə üçün göndərilmişdi. Rəsuli-Əkrəmdən (s) sonra da bu mübarəkliyin, nuraniyin davamlılığını təmin etmək lazım idi. Necə təmin etmək olar bu nuraniliyi? Şərtlərin, qaydaların təmin olunması ilə. Dəyərləri əmələn yaşatmaqla. İmam Əlinin (ə) rəhbərliyi seçilməsi - İlahi dəyərlərin yaşadılmasının davamlılığı və aramsızlığı demək idi. Yeni bu müqəddəs insanın Peyğəmbərimizdən (s) sonra ümmətə rəhbər seçilməsi - İlahi çatdırışın fasiləsizliyini və

Qədir-Xumun orucu

Qədir-Xumun əməllərinə nəzər saldıqda, insan bu günün necəliyinə valeh olur. Nə qədər möhtəşəmlik var bunlarda! İnsan öz Qədir-Xumunu ele tənzimləməlidir ki, bu təberrükdən maksimal pay apara bilsin.

Mübarək Qədir-Xum günü tövsiyə olunan əməllərdən biri orucdur. Həzrət Əli (ə) öz xütbəsində bayram gününün oruc tutmağı ilə bağlı belə buyurur: «**Bu günün orucu müstəhəblərdir ki, Allah Təala ona çağırılmışdır.**

İmam Cəfər Sadiqdən (ə) nəql edilən hədisdə isə Qədir-Xum günü oruca bağlı buyrulur: «**Sizlərə lazımdır ki, o günün orucunu - Allaha təşəkkür və Allaha həmd üçün - tutasınız.**

Bu, elə gündür ki, onun orucu Allaha şükür və həmd üçün

mağı biza bir əməl kimi tövsiyə edir. Və bu gündə xüsusi vurğu verir.

Qədir-Xum günü təzə geyim geymək də tövsiyə olunur. Xoş ətir vurmaq, möminlərlə görüşmək, görüşəndə əl vermək - bu əməllər ki, bütün il boyu dəstəklənir, Qədir-Xum günü xüsusi vurğu ilə tövsiyə edilir.

Bütün incikliklərin, küsülük-lərin aradan getməli olduğu bir gündür Qədir-Xum bayramı. Bu gün təbrik demək, qarşılıqlı məhribanlıq etmək xüsusi məsləhət görülür. Günün əməlləri sırasında şadlıq zəminləri icad etmək də göstərilir. Yeni mömin gərək bu gün xüsusi bir işlər görsün ki, insanların şadlığına səbəb olsun. Gün ərzində valideynləri, uşaqları, yaxınları, digər insanları şad etmək üçün situasiyalar yarat-

əda edilir. Allah Təala ki, dini insanlar üçün kamil edib, nemətləri tamam edib, razı olduğu İslamı insanlar üçün müəyyən edib - Qədir-Xum gününün orucu bunun şükürünün yerinə yetirilməsi mənasını verir. Rəbbin sonsuz məhəbbət və lütfünün müqabilində təşəkkür və həmdir bu günün orucu.

Nəql edirlər ki, bir nəfər İmam Cəfər Sadiqdən (ə) soruşur ki, Qədir-Xum bayramı gününün layiqli işi nədir və hansı əməlin müstəhəbliyi var? İmam (ə) buyurdu: «Oruc».

Qədir-Xum günü orucun savabı haqqında İmam Sadiq (ə) buyurmuşdur: «Qədir-Xum bayramında oruc - bütün dünya ömrünün orucunun savabına bərabərdir».

Digər yerdə bu günün orucunun savabı haqqında İmam Sadiq (ə) buyurur: «Qədir-Xum bayramı gününün orucu 60 illik günahın kəffaresidir».

Uca Allahdan duamız budur ki, cəmi bəndələrinə bu günün orucunu qismət etsin!

Günün bəyənilən əməlləri

Mübarək bayramla bağlı o qədər nəcib əməl sadalanıb ki, hər birini incələmək xeyli vaxt tələb edir. Ümumi olaraq, onları müəyyən qaydada sıralamaq olar.

Bu sırada iftar vermək qeyd olunur ki, həmin günün bəyənilən əməllərindəndir. Bu əməlin böyük savaba səbəb olduğu qeyd olunur.

Digər əməl kimi aqları, imkansızları doyuzdurmaq qeyd olunur. Mübarək dinimiz hər zaman xeyriyyəçiliyi, kasıba əl tutmağı təqdir edir, bu gündə bu nəcib işi xüsusi vurğulayır.

Qədir-Xum gününün əməllərindən biri də səliqəli və təmiz olmaqdır. İncancımız gözəl bir inandır. İncancımız həm daxili, həm zahiri gözəlliyi, təmizliyi, səliqəliyi dəstəkləyir. İnsanın həm fərdi, həm ictimai həyatını əhatə edən bir inandır. Bir inandır ki, səliqəli və təmiz ol-

maq gərkdir. Şadlıq ab-havası yaratmağı tövsiyə edir dinimiz Qədir-Xum günündə.

Hər şəraitin dini

Dinimiz hər şəraitin dinidir. Aşura günü qəmlənməyi tövsiyə edən mübarək dinimiz, Qədir-Xum günü insanın bir əməl olaraq şadlanmasını istəyir. İnsanda bütün lazım olan duyğular yaşadılmalıdır. Qəmli olmaq lazım olanda, qəmlənməyi tövsiyə edir. Qədir-Xum günü isə şadlanmağı möminin üzərinə vəzifə olaraq qoyur.

Günün digər məsələlərindən biri olan sileyi-rəhim - qohumlara baş çəkməkdir. Ailəyə qarşı əliaçıqlıq bu gündə bir əməl kimi göstərilmişdir.

Qədir-Xum günü problem həll etmək, düynləri açmaq əməli bəyənilmişdir. Əhatədə olan, əl çatan insanların ehtiyacını öyrənmək, onlara kömək etməyə çalışmaq, problemlərinin həlli üçün say etmək - bu nəcib bayramda möminin xüsusi diqqət yetirməli olan işlərdəndir. Qədir-Xum günü bəraət elən etmək - Allah Təalaya düşmən olanla düşmənçiliyi elan etmə gündür. Başqa mühüm işlərə yanaşı, prinsipləri gözləmək, Allah dostları ilə dostluq etmək və Allah düşmənlərinə düşmənçilik hissi bəsləmək - mühüm məsələlərdəndir.

Qədir-Xum günündə salavat zikr etmək - bəyənilən əməllərdəndir. Allah Rəsulu (ə), o Həzrətin Əhli-Beyti (ə) ilə həmahəng olmaq simvoludur bu.

Bu gündə qüsl almaq da bəyənilmişdir.

Bu günün xüsusi namazı və münacatı vardır. Bununla yanaşı, günün ziyarəti, «Nütbə» duası, qardaşlıq əqdi vardır. Bunlar hamısı bu günlə bağlı və çox tövsiyə olunan əməllərdəndir.

Uca Allahdan duamız budur ki, bu mübarək gündə bu gözəl əməllərdən bəhrələnmək tövfiqini cəmi insanlara nəsib etsin, inşaallah! Amin!

MÜSAVAT

Son səhifə

N 185 (6799) 8 sentyabr 2017

Yeni şokolad istehsal olundu - qırmızı rəngdə

Çinin Şanxay şəhərində İsveçrənin nəhəng şokolad firması olan "Barry Callebaut" istehsal etdikləri yeni şokolad növünü nümayiş etdirib. Bu barədə kompaniyanın yaydığı press relizdə məlumat verib. Yeni növ şokolad öz qırmızı rəngi və qeyri-adi dadı ilə fərqlənir. "Barry Callebaut" firmasında iddia edirlər ki, şokoladın tərkibində rəngləndirici və ya hər hansı giləmeyvə qarışığı yoxdur. Press relizdə iddia edilib ki, yeni şokolad növünü Yakobs Universiteti alimlərinin yeni texnoloji kəşfinə əsasən hazırlanan Ruby kakaosundan ərsəyə gətiriblər. Kampaniyada bu şokoladı bir ilk adlandırdılar. 1930-cu ildə Nestle də bazara ağ şokolad təklif etmişdi. Barry Callebaut şokolad istehsal edir. Çoxlu sayda plantasiya və fabriklərə sahibdir. Kampaniyanın Rusiyada da zavodu var. 2016-cı ildə kompaniyanın təmiz gəliri 219 milyon İsveçrə frankı olub.

Dekabrda məlumat verildi ki, Nestle kompaniyası istehsal etdiyi şokoladın tərkibində şəkəri 40 faiz azaltmağı planlaşdırır.

Son 9 ildə çəkdiyi şəkillərdən özünə toy hədiyyəsi hazırladı

Kanadanın Monreal şəhər sakini Huqo Kornelye toy gününə son 9 ildə çəkdiyi selfilərin toplusundan ibarət video hazırlayıb. Rolik YouTube kanalında nümayiş etdirilib.

Kanadalı özünü 2008-ci ildə, yəni 12 yaşında çəkməyə başlayıb. Sonuncu foto isə onun toy günündə, yəni 2017-ci ilin avqustunda çəkilib. Bu, onun gülməyərək çəkdiyi yeganə kadrıdır. 9 il ərzində kişinin ümumən 2.5 min şəkli yığılıb. Həmin şəkillərdən isə 2.5 dəqiqəlik video hazırlanıb.

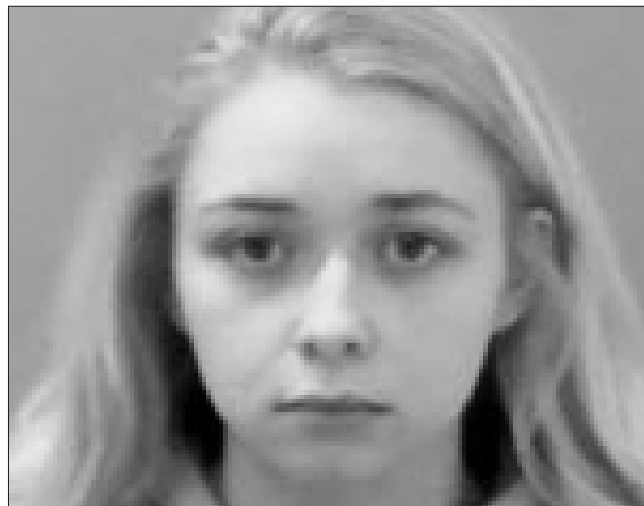

Onu ümumən 600 min dəfə izləyiblər. İki il əvvəl Kornelye videonun fərqli versiyasını hazırlamış və avtoportret çəkməyə söz vermişdi. 2015-ci ildə məlum oldu ki, amerikalı rəssam Cey Key Keller son 16 il ərzində özünü hər gün çəkib.

Keçmiş sevgilisindən ələ intiqam aldı ki...

İngiltərənin Telford şəhərində çox ilginç bir qısqançlıq hadisəsi yaşanıb. İnternetdə özünü polis kimi təqdim edən Lauren Adderley adlı gənc qadın onu tərk edən eks sevgilisini iki il nəzarət altında tutaraq başqaları ilə görüşməsinə mane olub. Müdir assistenti olaraq çalışan 21 yaşlı Lauren və 22 yaşlı Mitchell 2014-cü ilin sentyabr ayında münasibət qurmağa başlayıblar.

Amma iki ay sonra Mitchell ayrılmaq istədiyini deyəndə qız ondan bu cür intiqam almağa qərar verib. İlk olaraq Mitchellə keçmişdə baş vermiş bir cinayətin qurbanı olduğunu deyən Lauren, gənc adamdan onun lehinə şahidlik etməsinə xahiş edib. Mitchell bu təklifi qəbul edib. Gənc qız ilk olaraq "Robert Hay" saxta kimliyindən istifadə edərək, eks sevgilisi ilə internet yolu ilə danışımağa başlayıb. Polis olduğunu deyən Lauren gənc adamı bir istintaqın içində ol-

duğuna inandırdı və onun küçyə çıxmasının qadağan olduğunu dedi. O, bununla da Mitchellin başqa biri ilə sevgili olmasına mane oldu və iki il boyunca onun sosial həyatına zərbə vurdu. Gənc adama elektron yolla təlimatlar verən Lauren Mitchellə çərşənbə, cümə, şənbə və bazar günləri barə getməsinin qadağan olduğunu inandırdı. Bununla da onun başqa qadınlarla görüş-

QOÇ - Yalnız maliyyə məsələlərində uğurları- nız gözlənilir. Odur ki, əsas gücünüzü bu istiqamətə yönəldin. Kimsə borc vermək və ya almaq fikrindən uzaq olun.

Axşam başqa ünvana getməyin.

BUĞA - Bir tərəfdən cəhdlərinizin boş çıxması, digər tərəfdənsə ətrafınızda olanların naxələfliyi ovqatınızı poza bilər. Odur ki, müəyyən qədər təcrid olunub öz aləminizə qapılın.

ƏKİZLƏR - Ulduzlar bu təqvim daha çox istirahətə ayırmağı tövsiyə edir. Ağır fiziki və zehni işlərə girişməyin. Saat 16-dan sonra qonaq getməyə, ikili gəzintilərə aludə olmağa dəyər.

XƏRÇƏNG - Ümumi məziyyətlərinə görə qənaətbəxş təqvimdir. Xüsusən də saat 14-16 aralığında hansısa xoş bir hadisə ilə rastlaşacaqsınız. Ailə üzvlərinizlə, həmkarlarınızla mehriban davranın.

ŞİR - Bəxtinizdə ilahi bir təqvim durub. Bu səbəbdən də hansısa müqəddəs yeri ziyarət etmək, kimsəsizləri sevindirmək böyük savab qazandıra bilər. Axşam maraqlı insanlarla görüşünüz mümkündür.

QIZ - Səhhətlə bağlı nasazlığınız olsa da, bu, ovqatınızı pozmayacaq. Əksinə, gün ərzində iştirakçısı olduğunuz proseslər sizi xeyli fərəhləndirəcək. Ətrafınıza yaxşı insanlar toplaşacaq.

TƏRƏZİ - Çox düşərli gündür. Boş durmaqdan əvvəl xirda şansdan belə istifadə edin. Tərəfdaşlıq zəminində, perspektivli sövdələşmələrdə uğurlarınız artacaq. Özünüzü soyuq dəymədən qoruyun.

ƏQRƏB - Həddindən ziyadə uğurlu gündür. Ürəyinizə yaxın adamlarla rastlaşmağınız, həmçinin sevindirici təkliflər almağınız uzun müddət yadınızda qalacaq. Uzaq yola çıxsanız, ehtiyatlı olun.

OXATAN - Maliyyə vəziyyətiniz imkan versə, özünü təzə geyim alın. Çünki xeyli müddət belə fürsət ələ düşməyəcək. Göy qübbəsi kənar təsirlərə aludə olmamağı, riskdən qorxmamağı tövsiyə edir.

OĞLAQ - Ulduzların düzümü rahatlığı daha çox səfər və qonaqlıqlarda tapa biləcəyinizdən xəbər verir. Çünki bu gün sizə çoxlu adamlarla təmasda olmaq vacibdir. Tənhalığa qurşanmayın.

SUTÖKƏN - Saat 15-ə qədər qarşılıqlı münasibətlərdə gərginlik gözlənilməyindən tədbirli olun. Bunu bacarsanız, ulduzlar sonrakı müddətdə sizə xüsusi zövq verəcək. Təzə xəbər də eşidəcəksiniz.

BALIQLAR - Sağlıq durumunuzda və fəaliyyət istiqamətinizdə problemləriniz gözlənilsə də, qalan işləriniz uğurlu olmalıdır. Hətta günün ikinci yarısında qazanmaq ehtimalınız da var.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Mavi gözlülər niyə alkoqola meyillidir?

ABŞ-ın Vermont Universitetində həyata keçirilən bir araşdırmada qəribə nəticələr əldə edilib. Araşdırmaya görə, göz rəngi mavi olan insanlar daha çox spirtli içki qəbul edirlər. Mavi gözlülər potensial alkoqolik olaraq təqdim olunur. Nəticələrə genetik araşdırmalar səbəb olub. "Focus Online"-da yer alan xəbərdə qeyd edilir ki, mavi gözlülərlə paralel olaraq, gözü rəngli olanlar üçün də bu nəticə keçərlidir. Belə ki, insanlara göz rəngini verən genlər onların alkoqola meyilliliyinə də təsir göstərir. Amma alimlər onu da bildirib ki, araşdırmanın test nəticələri bu cür çıxsa da, bu sahədə daha ciddi araşdırmalar aparılmalıdır. Göz rəngi ilə xarakter arasında bir əlaqə olub-olmaması da araşdırmaların mövzularından biridir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYSAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SABIROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.